

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

โครงการการพัฒนาองค์ความรู้และสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ครอบครัวศึกษา : ครอบครัวแบบพอเพียงระยะที่ 2 เป็นการนำเสนอเนื้อหาสาระความรู้บนเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยมีการประมวลและนำเสนอองค์ความรู้และสารสนเทศเกี่ยวกับหลักคิดตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งการศึกษารูปแบบหรือตัวอย่างที่ดี (Best Practices) ของการใช้ชีวิตครอบครัวแบบพอเพียงในทางปฏิบัติจริง คณะผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาในการศึกษาค้นคว้าออกแบบและประเมินผลการจัดทำเว็บไซต์ของโครงการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามวัตถุประสงค์ของโครงการแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แหล่งข้อมูลและข้อมูลพื้นฐานของกรณีตัวอย่างครอบครัวแบบพอเพียงในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง (ฝั่งตะวันตก)

ตอนที่ 2 การถอดบทเรียนกรณีตัวอย่างครอบครัวแบบพอเพียงมาพัฒนาเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตครอบครัวแบบพอเพียงบนเว็บไซต์

ตอนที่ 3 ผลการประเมินเว็บไซต์การให้บริการเผยแพร่องค์ความรู้และสารสนเทศเกี่ยวกับการใช้ชีวิตครอบครัวแบบพอเพียง

ทั้งนี้รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอน จักนำเสนอตามลำดับข้างต้น

ตอนที่ 1 แหล่งข้อมูลและข้อมูลพื้นฐานของกรณีตัวอย่างครอบครัวแบบพอเพียงในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง (ฝั่งตะวันตก)

คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครอบครัว และองค์ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งการดำเนินชีวิตครอบครัวแบบพอเพียงจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งทำการสัมภาษณ์เชิงลึกครอบครัวที่มีการใช้ชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนทำการประเมินผลการใช้เว็บไซต์ ข้อมูลเบื้องต้นของแหล่งข้อมูล (ดำเนินการต่อเนื่องจากโครงการในระยะที่ 1) และข้อมูลพื้นฐานของกรณีตัวอย่างครอบครัวแบบพอเพียง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แหล่งข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ร่วมกันค้นคว้าและคัดสรรข้อมูลในรูปของสื่อประเภทต่าง ๆ ประกอบด้วย

1.1 **สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ** ได้แก่ หนังสือ ตำรา คู่มือ บทความและเอกสารงานวิจัย สื่อ VCD/DVD และแผ่นพับ ดังมีรายชื่อของสื่อต่าง ๆ ได้แก่

หนังสือและตำรา ได้แก่ (1) ตามรอยพระราชปณิธานสู่ความพอเพียง (2) เศรษฐกิจพอเพียงภาคปฏิบัติการพัฒนาอย่างบูรณาการทั้งจังหวัด (3) เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร (4) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับความสุขมวลชนและการเกษตร (5) เศรษฐกิจพอเพียงการพัฒนายั่งยืน (6) ตามรอยเท้าพ่อของแผ่นดินด้วยความพอเพียง (7) โครงการทำบุญซีมีพอใช้ให้พอ (8) พระเจ้าอยู่หัวกับรหัสพัฒนาใหม่ (9) การประชุมทางวิชาการระดับชาติเรื่องเจาะประเด็นเศรษฐกิจพอเพียง: องค์ความรู้จากการวิจัย (10) เศรษฐกิจพอเพียงจากแนวคิดสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม (11) สมุดบันทึกเศรษฐกิจพอเพียง (12) รู้จักพอเพียงรู้จักความสุข (13) ตามรอยพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงทฤษฎีใหม่ (14) MODEL การจัดการเรียนรู้ตามปรัชญาพระราชทาน “เศรษฐกิจพอเพียง” (15) โครงการพระราชดำริกับการสร้างสุขภาพ (16) คู่มือการดำเนินชีวิตสำหรับประชาชนปี 2541 และทฤษฎีใหม่ (17) สมุดบัญชีรับจ่ายในครัวเรือน (18) การขยายผลองค์ความรู้ ปราชญ์ เกษตรเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน ปี 2550 (19) ชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ (20) แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

บทความและงานวิจัย ได้แก่ (1) การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง (2) เศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย (3) คู่มือกรมราชทัณฑ์องค์กรแห่งความพอเพียง (4) แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในประเทศไทย (5) ปรัชญาการอนุรักษ์ : เศรษฐกิจพอเพียง

แผ่นพับ ได้แก่ รู้จักใช้รู้จักเก็บ คนกรุงเทพฯชีวิตมั่นคง

1.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ เว็บไซต์ของหน่วยงานต่างๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

ชื่อเว็บไซต์	แหล่งที่มา
http://www.bma.go.th/save/	ศูนย์ส่งเสริมการบริหารเงินออม กรุงเทพมหานคร
http://www.bma.go.th/health/	สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร
http://www.moe.go.th	กระทรวงศึกษาธิการ
http://www.gotoknow.org	สำนักพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา และกิจการพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ
http://cse.nida.ac.th	ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
http://www.maoc.go.th	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
http://www.moac.go.th/builder/sfce	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
http://www.cad.go.th	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
http://www.nesdb.go.th	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
http://www.doae.go.th	กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ชื่อเว็บไซต์	แหล่งที่มา
http://www.moph.go.th	กระทรวงสาธารณสุข
http://www.cdd.go.th	กรมการพัฒนาชุมชน
http://www.cdd.go.th/economic	กรมการพัฒนาชุมชน
http://www.dopa.go.th	กรมการปกครอง
http://www.pppvillage.com	กรมการปกครอง
http://www.thailocaladmin.go.th	กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น
http://www.m-culture.go.th	กระทรวงวัฒนธรรมแห่งชาติ

1.3 สื่อโสตทัศน ได้แก่ สื่อ VCD/DVD (1) เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร (2) 60 ปี ครองราชย์ ประโยชน์สุขประชาราษฎร์ (3) พอเพียง...ตามแนวคิดของพ่อ (4) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554 (5) การศึกษาและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สกศ.)

1.4 บทสัมภาษณ์ครอบครัวพอเพียง เป็นข้อมูลเรื่องราวชีวิตครอบครัวจากการสัมภาษณ์เชิงลึกครอบครัวแบบพอเพียง โดยเป็นครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัวได้รับรางวัลประกาศเกียรติคุณ “ผู้นำการดำรงชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงดีเด่น” จัดขึ้นโดย สำนักส่งเสริมและพัฒนาศึกษาศึกษาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย โดยเป็นครอบครัวในพื้นที่จังหวัดภาคกลางตอนล่าง (ฝั่งตะวันตก) จำนวน 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครปฐม สุพรรณบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดละ 3-4 ครอบครัว รวมทั้งสิ้น 19 ครอบครัว

2. ข้อมูลพื้นฐานของกรณีศึกษาครอบครัวตัวอย่างแบบพอเพียง เป็นครอบครัวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง(ฝั่งตะวันตก) 6 จังหวัด จำนวน 19 ครอบครัว ซึ่งทำการศึกษาเชิงลึก โดยการเยี่ยมบ้านและสัมภาษณ์ มีรายละเอียดข้อมูลทางประชากรและด้านครอบครัวดังต่อไปนี้

2.1 กรณีตัวอย่างครอบครัวที่ศึกษาในพื้นที่จังหวัดนครปฐม จำนวน 4 ครอบครัว ได้แก่

2.1.1 นายสมศักดิ์ เจริญสุขวิมล อยู่บ้านเลขที่ 6 หมู่ 3 ตำบลบางประโคน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม อายุ 43 ปี จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างยนต์ จากวิทยาลัยเทคนิคสยาม อชีพค้าขายถุงพลาสติก สมรสกับนางสมร เจริญสุขวิมล อายุ 41 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 อชีพค้าขายเช่นกัน คือ ทำน้ำแกงฮวยขายในตลาด มีบุตร-ธิดา 2 คน อายุ 9 ปี และ 13 ปี กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีคุณแม่สำเนียง เจริญสุขวิมล อายุ 74 ปี อาศัยอยู่ด้วย

2.1.2 นางสุนีย์ นิโครธา อยู่บ้านเลขที่ 42/1 หมู่ 5 บ้านสวนป่า ตำบลสวนป่า อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม อายุ 55 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อชีพค้าขาย เปิดร้านขายของชำ และทำการเกษตรแบบผสมผสาน ปลูกไร่อ้อย เลี้ยงโคนม ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน และทำนา อีกทั้งปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ได้แก่ เช็กซีฟิงค์ เรนโบว์ ดาหารา กระเจียว และชิงแดง ไว้จำหน่าย สมรสกับ

นายจันทร์ดี นิโกธธา อายุ 57 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีบุตร-ธิดา 2 คน คือ นายคำนวน นิโกธธาซึ่งเสียชีวิตเนื่องจากอุบัติเหตุ และนางจันทร์จิรา เครือพลับ จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงสมรสแล้วมีบุตร 2 คน อายุ 1ปี และ 3 ปี

2.1.3 นายสังข์ หอมเจริญรัตน์ อายุ 64 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพเกษตรกรกรรมเลี้ยงกุ้ง และมีอาชีพเสริม เช่น ปลูกพืชผักสวนครัวปลอดสารพิษ สมรสกับนางหวยหอมเจริญรัตน์ อายุ 57 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เช่นเดียวกัน มีบุตร-ธิดา 3 คน คือ นางสาวนงนุช อายุ 30 ปี เรียนจบระดับปริญญาตรี ทำงานบริษัทเอกชน ส่วนนายมนตรี อายุ 29 ปี จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และนายสุชาติ หอมเจริญรัตน์ อายุ 28 ปี จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ทั้งคู่สมรสแล้ว

2.1.4 ผู้ใหญ่สะอาด มีดี อยู่ที่บ้านเลขที่ 18 หมู่ 9 ตำบลคอนยายหอม อำเภอเมืองจังหวัดนครปฐม อายุ 52 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพเกษตรกรกรรมเลี้ยงกุ้ง ทำนา อาชีพเสริมคือทำสวนมะม่วง ปลูกพืชผักสวนครัวปลอดสารพิษ และรับจ้างปรับคันบ่อกุ้ง สมรส กับนางน้าน้อย มีดี อายุ 55 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เช่นกัน มีบุตร-ธิดา 3 คน ชื่อนายอนบอายุ 23 ปี นางสาวนัศดา อายุ 23 ปี จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนายสมชาย มีดี อายุ 21 ปี ลูกชายทั้งสองจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

2.2 กรณีตัวอย่างครอบครัวที่ศึกษาในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 3 ครอบครัว ได้แก่

2.2.1 นายอุดร รูปโถม อยู่ที่บ้านเลขที่ 96/2 หมู่ 3 ตำบลดอนโพธิ์ทอง อำเภอเมืองจังหวัดสุพรรณบุรี อายุ 40 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 อาชีพเกษตรกรทำนา มีอาชีพเสริม เลี้ยงหมู กบ ปลา ไก่ และปลูกดอกดาวเรืองขาย สมรสกับ นางปราณี รูปโถม อายุ 47 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีบุตร 1 คน คือนายจร อายุ 17 ปี กำลังศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปี 2 วิทยาลัยช่างศิลป์สุพรรณบุรี

2.2.2 ผู้ใหญ่รุ่งธรรม แก้วทิพย์ อยู่บ้านเลขที่ 21/2 หมู่ 2 ตำบลดิ่งชัน อำเภอเมืองจังหวัดสุพรรณบุรี อายุ 41 ปี จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ อาชีพเกษตรกรทำนา เป็นผู้ใหญ่นบ้าน อาชีพเสริมคือทำสวนมะม่วง เลี้ยงปลา เป็ด สมรสกับนางศิริวรรณ แก้วทิพย์ อายุ 41 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีบุตร-ธิดา 3 คน คือนางสาวชญานุช อายุ 18 ปี กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เด็กชายพศวัตและเด็กชายมนัสวิน แก้วทิพย์ เป็นฝาแฝดอายุ 15 ปี กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.2.3 นายเฉลิม สมสุข อยู่บ้านเลขที่ 251/1 หมู่ 3 ตำบลสวนแดง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี อายุ 55 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพเกษตรกรทำนามีอาชีพเสริมเลี้ยงปลา เลี้ยงเป็ด ไข่ขายไข่ และปลูกพืชผักสวนครัวขาย สมรสกับ นางกรรณิการ์ สมสุข อายุ 57ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เช่นกันมีบุตร-ธิดา 2 คน คือนายสุขกมล อายุ 17 ปี กำลังศึกษาระดับ

ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปี 3 ช่างยนต์ สมรสกับเด็กหญิง ศิรินันท์ สมสุข อายุ 14 ปี จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2.3 กรณีตัวอย่างครอบครัวที่ศึกษาในพื้นที่จังหวัดราชบุรี จำนวน 3 ครอบครัว ได้แก่

2.3.1 นายสนั่น คล้าเหลือ อยู่ที่บ้านเลขที่ 86 หมู่ 11 ตำบลวัดแก้ว อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี อายุ 47 ปี จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อาชีพเกษตรกรกรรม ปลูกฝรั่ง มะละกอ และใบกระเพราขาย อาชีพเสริม คือ ขายผลิตภัณฑ์เกษตร สมรสกับนางสาวรจนา ภูถำเนา อายุ 33 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีบุตร-ธิดา 2 คน คือ เด็กชายพงศธร คล้าเหลือ อายุ 6 ขวบ กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นอนุบาล 2 และเด็กหญิงกชกร คล้าเหลือ อายุ 1 ปี

2.3.2 นายสมฤทธิ์ ศรีพนมวรรณ อยู่ที่บ้านเลขที่ 82/1 หมู่ 17 ตำบลเขาหลวงอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี อายุ 34 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพสาขาช่างไฟฟ้า อาชีพเกษตรกรกรรมทำไร่นาสวนผสม ปลูกไร่อ้อย และเพาะเห็ดขาย สมรสกับนางคำแก้ว ศรีพนมวรรณ อายุ 40 ปี จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบอาชีพเดียวกัน มีบุตร-ธิดา 2 คน คือเด็กหญิงสุพรรณษา อายุ 5 ขวบกำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาล 1 และเด็กชายสกนธ์วรรณ อายุ 1 ปี โดยมีบิดามารดาและน้องชายอาศัยอยู่ร่วมกัน

2.3.3 นางสาวเนียง สวดลิ้ม อยู่บ้านเลขที่ 3/1 หมู่ 6 ตำบลเตาปูน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี อายุ 63 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพเกษตรกรกรรม ทำนาเกษตรอินทรีย์ โดยนำมาแปรรูปเป็นขนมจีน อาชีพเสริมทำร้านขายกาแฟ สมรสกับนายครรชิต สวดลิ้ม อายุ 67 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เช่นเดียวกัน มีบุตรชาย 1 คน ชื่อ นายกฤษณะ สวดลิ้ม อายุ 38 ปี จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สมรสแล้วมีบุตร 3 คน

2.4 กรณีตัวอย่างครอบครัวที่ศึกษาในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 3 ครอบครัว ได้แก่

2.4.1 นางสาวกาญจนา ป้อมสกุล อยู่บ้านเลขที่ 19/1 หมู่ 6 ตำบลบ้านท่าไม้ยาว อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี อายุ 26 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ แยกกันอยู่กับสามี อาชีพรับจ้างสอนพิเศษเด็กช่วงเย็น ขายวัสดุอุปกรณ์เครื่องเขียนเป็นอาชีพเสริม รวมทั้งจำหน่ายพืชผักสวนครัวสินค้าเกษตรตามที่ลูกค้าสั่ง โดยจัดส่งถึงบ้าน มีบุตร-ธิดา 2 คน อายุ 12 ปี และอายุ 9 ปี อาศัยอยู่กับคุณยายบุญมี ป้อมสกุล มารดาอายุ 73 ปี และคุณดารณีพี่สาว รวมทั้งหมด 5 คน

2.4.2 นางอุบล ชั่วเอ้ อยู่ที่บ้านเลขที่ 96 หมู่ 6 ตำบลด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี อายุ 49 ปี อาชีพเกษตรกรกรรม ปลูกอ้อย พืชผักเศรษฐกิจและเลี้ยงหมูหลุม สมรสกับนายประสิทธิ์ ชั่วเอ้ อายุ 49 ปี เป็นผู้ใหญ่บ้าน มีบุตร-ธิดา 2 คน บุตรชายคนโต อายุ 22 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา ทำงานแล้วโดยช่วยส่งเสียน้องคนเล็กซึ่งกำลังเรียนพยาบาลและส่งเสียเลี้ยงดูหลานอีก 2 คนที่อาศัยอยู่ด้วยกัน

2.4.3 นายประยงค์ มังกะโรทัย อยู่บ้านเลขที่ 48/3 หมู่ 2 ตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี อายุ 48 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพเกษตรกรกรรม ปลูกพืช ผักสวนครัวปลอดสาร อาชีพเสริม รับซ่อมอุปกรณ์การเกษตร และเป็นวิทยากรทำปุ๋ยหมัก สมรสกับ นางพนา มังกะโรทัย อายุ 46 ปี มีบุตรสาว 3 คน คือ นางสาวสุกัญญา อายุ 21 ปี เรียนจบระดับ ประกาศนียบัตรชั้นสูง ทำงานอยู่ที่ห้างโลตัส ส่วนอีก 2 คน คือ นางสาวพัชรินา อายุ 18 ปี และนางสาว กนกกาญจน์ อายุ 17 ปี

2.5 กรณีตัวอย่างครอบครัวที่ศึกษาในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 3 ครอบครัว ได้แก่

2.5.1 นายสมหวัง บุญทัง อยู่ที่บ้านเลขที่ 54 หมู่ 4 ตำบลหนองขนาน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี อายุ 38 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อาชีพเกษตรกร ทำนา อาชีพเสริม ขายมะพร้าว เลี้ยงวัว และเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมรสกับนางสายหยุด บุญทัง อายุ 35 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เช่นกัน มีบุตร-ธิดา 3 คน ชื่อ นางสาวปิยะมาศ อายุ 15 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 เด็กชายสุรศักดิ์ อายุ 10 ปี อยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และเด็กหญิงโสริยา อายุ 10 เดือน

2.5.2 นายพร นิมเชื้อ อยู่บ้านเลขที่ 66 หมู่ 4 ถนนหนองขนาน อำเภอเมือง จังหวัด เพชรบุรี อายุ 63 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพค้าขายน้ำตาล และลูกตาล อาชีพเสริม คือ รับจ้างรื้อรำกลองยาว และหนังตะลุงตามงานฉลอง งานสมโภช สมรสกับนางรำเพย นิมเชื้อ อายุ 58 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ทำอาชีพค้าขายเช่นเดียวกัน มีบุตรสาว 3 คน คือ นางสาวสุกัญญา อายุ 30 ปี เรียนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี แต่งงานแล้วมีบุตรสาว 1 คนอายุ 4 ปี ทำงานอยู่ที่ห้างบิ๊กซี แผนกบัญชี คนที่ 2 นางสาวสิริพร อายุ 24 ปี ทำงานอยู่บิ๊กซีเช่นกันแต่เป็นพนักงานขาย ส่วนเบญจมาศ อายุ 18 ปี กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

2.5.3 ผู้ใหญ่ไพโรจน์ พวงเดช อยู่บ้านเลขที่ 49 หมู่ที่ 1 ตำบลหนองพลับ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี อายุ 47 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพค้าขายและทำนา สมรสกับ นางสุภาพ พวงเดช อายุ 43 ปี จบการศึกษาระดับเดียวกัน มีบุตร-ธิดา 2 คน คือ เด็กหญิงกนกพร พวงเดช อายุ 14 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และเด็กชายชนภัทร พวงเดช อายุ 7 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2

2.6 กรณีตัวอย่างครอบครัวที่ศึกษาในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 3 ครอบครัว ได้แก่

2.6.2 นายประเสริฐ เกลี้ยงช่วย อยู่ที่บ้านเลขที่ 4/1 หมู่ 4 ตำบลอ่างทอง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อายุ 55 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพเกษตรกร ทำไร่สับปะรดส่ง โรงงานทิปโก้ และเลี้ยงหมู สมรสกับนางนิคม เกลี้ยงช่วย อายุ 49 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 เช่นกัน มีบุตรสาว 3 คนจากภรรยาเก่า 2 คนและคุณนิคม 1 คน จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5 อาชีพค้าขาย

2.6.3 ผู้ใหญ่รวบ เปรมประสิทธิ์ อยู่ที่บ้านเลขที่ 583 หมู่ที่ 14 ตำบลอ่าวน้อย อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อายุ 64 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 อาชีพเกษตรกรกรรม ทำไร่ เลี้ยงวัว

เลี้ยงหมู อาชีพเสริม ค่าขาย สมรสกับ นางยุพา เปรมประสิทธิ์ อายุ 57 ปีจบการศึกษาระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 มีบุตร-ธิดา จำนวน 4 คน เป็น ชาย 1 คน หญิง 3 คน ได้แก่ นางสาวไหม อายุ 40 ปี นางสาวกุหลาบ อายุ 37 ปี นางลินดา อายุ 30 ปี และนายวรพจน์ เปรมประสิทธิ์ อายุ 36 ปี

3. กลุ่มตัวอย่างในการประเมินเว็บไซต์ ประกอบด้วย ผู้ตอบแบบประเมินที่เข้าไปเยี่ยมชม หรือใช้บริการบนเว็บไซต์ชื่อ <http://www.stou.ac.th/Schools/She/efamily> จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 88 โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลครอบครัวแบบพอเพียง ได้แก่ ผู้แทน/สมาชิกครอบครัวแบบพอเพียง ในพื้นที่ศึกษา 6 จังหวัด ๆ ละ 3 ครอบครัว ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี นครปฐม กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 19 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ประเมินองค์ความรู้และสารสนเทศผ่านเว็บไซต์ ของสาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ/นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญด้านครอบครัว ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานหรือองค์กรภาคีเครือข่ายด้านครอบครัว ทั้งภาครัฐและเอกชน นิสิตนักศึกษา ตลอดจนประชาชนหรือผู้สนใจทั่วไป จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 88

ผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 43.2 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 56.8 ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 20-61 ปี อยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.2 รองลงมาช่วงอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.5 อายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.9 และอายุ 51-61 คิดเป็นร้อยละ 14.4 ระดับการศึกษาสูงสุดคือปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 56 รองลงมา สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 28 ต่ำกว่า มัธยมศึกษา มัธยมศึกษา และปวช./ปวส./คิดเป็นร้อยละ 6.9 5.3 และ 3.8 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ผู้ตอบ ประกอบอาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 49.2 รองลงมา อาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 15.9 เกษตรกร ร้อยละ 14.3 ทำธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 11.4 เป็นนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 5.3 อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 3.9 ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อาศัยอยู่ต่างจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 50 ในเขตปริมณฑล คิดเป็นร้อยละ 29.5 และ กรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 20.5 และมีพื้นฐานครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยวที่ประกอบด้วยสามี ภรรยา และลูก มากกว่าครอบครัวขยายที่มีปู่ย่าตายายอาศัยอยู่ร่วมกัน

ตอนที่ 2 การถอดบทเรียนกรณีตัวอย่างครอบครัวแบบพอเพียงมาพัฒนาเป็นองค์ความรู้ เกี่ยวกับการใช้ชีวิตครอบครัวแบบพอเพียงบนเว็บไซต์

คณะผู้วิจัยทำการประมวลข้อมูลความรู้ด้านครอบครัวและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับ จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ก่อนที่จะนำมากำหนดโครงสร้างหน้าจอบนเว็บไซต์ วิธีการนำเสนอรายละเอียด เนื้อหาภายใต้โครงสร้างหน้าจอบนเว็บไซต์แต่ละหัวข้อ และออกแบบรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาตาม โครงสร้างที่กำหนด

1. รูปแบบการนำเสนอหน้าจอบนเว็บไซต์ (e-family learning) คณะผู้วิจัยจำแนกรายละเอียด เนื้อหาตามโครงสร้างหน้าจอบนเว็บไซต์ที่มาจากผลการวิจัยของโครงการ ในระยะที่ 1 โดยแบ่งเป็น 8 หัวข้อ

การพัฒนาองค์ความรู้และสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ครอบครัวศึกษา :

ครอบครัวแบบพอเพียง ระยะที่ 2

รายละเอียดเนื้อหาในแต่ละหัวข้อมีปรากฏบนหน้าจอบทเรียนเว็บไซต์เรียงลำดับตามโครงสร้างข้างต้น (ดูภาคผนวก) ในที่นี้ขอสรุปสาระสำคัญของแต่ละหัวข้อ ดังนี้

หัวข้อที่ 1 หน้าแรก เป็นการกล่าวแนะนำ โครงการ วัตถุประสงค์การวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คณะผู้วิจัย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ประเด็นปัญหาการวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย ขอบเขตการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และแผนการดำเนินการวิจัย

หัวข้อที่ 2 พระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการรวบรวมพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ในโอกาสต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 24 เรื่อง เช่น เรื่องการประหยัด ความขยันหมั่นเพียร ความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน ความสุจริต การพึ่งตนเอง ความเพียรและความพอเพียง ความพอใจในความดีและการปฏิบัติแบบเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

หัวข้อที่ 3 แนวคิดครอบครัวกับความพอเพียง เป็นการกล่าวถึงความสำคัญของครอบครัว ในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ กรอบแนวคิดครอบครัวกับความพอเพียง การจัดการชีวิตครอบครัวตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดเกี่ยวกับครอบครัว

หัวข้อที่ 4 แนะนำหนังสือ/สื่อและคู่มือความพอเพียง เป็นการคัดสรรและกลั่นกรอง สื่อสิ่งพิมพ์ที่น่าสนใจ โดยพิจารณาในประเด็นของเนื้อหาสาระและภาษาที่เข้าใจง่าย สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง ซึ่งสาระที่นำเสนอเป็น ส่วนหนึ่งของหนังสือ วารสาร คู่มือ และแผ่นประชาสัมพันธ์ ที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนจัดทำขึ้น เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้ศึกษารายละเอียดเนื้อหาเพิ่มเติม สำหรับใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตัวอย่างพอเพียง อันจะนำตนเองและครอบครัวไปสู่ความสงบสุข ตลอดจนเป็นการเผยแพร่ความรู้ที่เข้าใจได้ง่ายให้เข้าถึงผู้ที่สนใจนำไปปฏิบัติใช้ได้ทันที

หัวข้อที่ 5 บทความวิชาการ เป็นบทความที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่คัดสรรมานำเสนอเป็นบทความที่ใช้ภาษาเข้าใจง่าย ซึ่งมีความหมายเชื่อมโยงในหลายมิติ ทั้งทางด้านเกษตร การศึกษา ครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และศาสนา โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ บทความทั่วไป เป็นข้อเขียนที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ โดยผู้เขียนที่มีประสบการณ์ตรงในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และบทความวิชาการ เป็นข้อเขียนที่ปรากฏในวารสารวิชาการ มีการศึกษาค้นคว้า และเรียบเรียงโดยอ้างอิงหลักสูตรทางวิชาการ

หัวข้อที่ 6 บทสัมภาษณ์ครอบครัวพอเพียง เป็นเรื่องราวของชีวิตครอบครัวแบบพอเพียง จำนวน 19 ครอบครัว ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง (ฝั่งตะวันตก) จำนวน 6 จังหวัด ได้แก่ สุพรรณบุรี นครปฐม กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นบุคคล/ครอบครัวที่รับรางวัลประกาศเกียรติคุณ “ผู้นำการดำรงชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงดีเด่น” ตามโครงการมหกรรมเรียนรู้ : เครือข่ายหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ประจำปี 2550 ซึ่งสำนักส่งเสริมและพัฒนา ศักยภาพชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย จัดทำขึ้น คณะผู้วิจัยได้ประสานงานกับ สำนักพัฒนาชุมชนจังหวัดทั้ง 6 แห่งข้างต้น ในการติดต่อขอความร่วมมือลงพื้นที่เยี่ยมบ้านและ

สัมภาษณ์เรื่องราวชีวิตครอบครัวจังหวัดละ 3-4 ครอบครัว ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นครอบครัวที่ประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตแบบพอเพียง เพื่อนำมาเผยแพร่เป็นแบบอย่างที่ดีในทางปฏิบัติ สำหรับการเรียนรู้ให้กับครอบครัวอื่น ๆ ต่อไป

หัวข้อที่ 7 แนะนำเว็บไซต์ที่น่าสนใจ เป็นการคัดสรรเว็บไซต์เฉพาะที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับครอบครัวกับความพอเพียง ด้วยการนำเสนอรูปแบบที่น่าสนใจ และเข้าถึงหน้าจอได้ง่าย โดยได้สรุปย่อเฉพาะประเด็นสาระสำคัญของเว็บ ลักษณะเด่นในการนำไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติจริง และกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ผู้สนใจสามารถเลือกเว็บไซต์ที่ตรงกับความต้องการ เข้าถึงและประหยัดเวลาในการสืบค้นข้อมูลเหล่านี้

หัวข้อที่ 8 แบบประเมินเว็บไซต์ เป็นแบบแสดงความคิดเห็นที่คณะผู้วิจัยจัดทำขึ้น เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายตามที่กำหนดได้ทำการประเมินเว็บไซต์ ชื่อ <http://www.stou.ac.th/Schools/She/efamily> **ต่อประเด็นหลัก** 4 หัวข้อ ได้แก่ ความสะดวกในการใช้งาน ความน่าสนใจของการนำเสนอเนื้อหาสาระประโยชน์ที่ได้รับ และความพึงพอใจต่อเว็บไซต์

2. การถอดบทเรียนกรณีตัวอย่างครอบครัวที่ศึกษา

คณะผู้วิจัยได้นำเรื่องราวชีวิตครอบครัวที่ทำการศึกษาเชิงลึกเฉพาะรายกรณี จำนวน 19 ครอบครัว มาทำการถอดบทเรียนและประมวลเรียบเรียงเนื้อหาสำคัญ ที่สะท้อนรูปแบบการดำเนินชีวิตของสมาชิกครอบครัว บนพื้นฐานของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการตระหนักในคุณค่าชีวิตของการอยู่ร่วมกันในครอบครัว เพื่อนำเสนอให้เห็นลักษณะและวิถีการใช้ชีวิตครอบครัวแบบพอเพียงในทางปฏิบัติจริง เพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้ครอบครัวอื่นสามารถเห็นเป็นแบบอย่างที่ดีของการดำเนินชีวิตครอบครัวที่มีความสมดุลของการใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นแนวปฏิบัติของชีวิต

2.1 กรณีตัวอย่างครอบครัวที่ศึกษาในพื้นที่จังหวัดนครปฐม จำนวน 4 ครอบครัว ได้แก่

2.1.1 ครอบครัวเจริญสุขวิมล เป็นครอบครัวขยาย ประกอบด้วยสมาชิกครอบครัว ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวเป็นพ่ออายุ 43 ปี จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างยนต์ ส่วนผู้เป็นแม่อายุ 41 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 บุตร-ธิดา 2 คน อายุ 9 ปี และ 13 ปี กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีคุณย่า อายุ 74 ปี อาศัยอยู่ด้วย อาชีพค้าขาย

หลักธรรมที่ครอบครัวใช้ยึดถือและปฏิบัติ คือ ความซื่อสัตย์ การไว้ใจซึ่งกันและกัน และการที่พ่อแม่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข ซึ่งผู้เป็นพ่อได้รับการอบรมสั่งสอนจากแม่ของตนคือ ให้มีความมานะ อดทน ขยัน มีความซื่อสัตย์สุจริต ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และรู้จักการแบ่งปันผู้อื่น ด้วยความขยันหมั่นเพียรของผู้เป็นพ่อ จึงทำให้สามารถเก็บเงินออมทรัพย์ จนกระทั่งพัฒนาครอบครัวให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีฐานะที่มั่นคง อีกทั้งผู้เป็นพ่อยังเป็นผู้เฝ้าหาความรู้เพิ่มพูนประสบการณ์โดยอาศัยการศึกษาจากผู้ที่ประสบความสำเร็จแล้วมาปรับใช้กับตนเอง

การดำเนินชีวิตครอบครัวตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง *ด้านครอบครัว* ผู้เป็นพ่อในฐานะผู้นำครอบครัวจะให้ความสำคัญเรื่องนี้เป็นหลัก ดังเช่นทุกวันศุกร์พี่น้องลูกหลานจะต้องมาทานข้าวร่วมกัน ปีหนึ่งก็ไปเที่ยวพักผ่อน และในแต่ละเดือนจะนัดกันไปทำบุญ หรือหากมีการประชุม

ประชามหรือเลือกตั้งก็จะไปกันทั้งครอบครัว มีการอบรมสั่งสอนให้ลูกรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตนที่ได้รับมอบหมาย ยึดหลักตรงไปตรงมา ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบที่กำหนด ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง รู้จักใช้เงินอย่างมีเหตุผล ประหยัดด้วยการออมเงินหยอดกระปุกทุกวัน *ด้านการทำงาน* ทุกคนช่วยกันทำไม่จำเป็นต้องไปจ้างผู้อื่น มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยการนำเศษวัสดุใบไม้หมักทำปุ๋ย วัตถุประสงค์ในท้องถิ่นก็นำมาประดิษฐ์ใช้ในครัวเรือน และแยกขยะ มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนรายรับรายจ่ายของครอบครัว อีกทั้งให้รู้จักช่วยเหลือ และแบ่งปันผู้อื่น นอกจากนี้ บริเวณรอบบ้านยังมีการพัฒนาพื้นที่ปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ เช่น พริก ข่า ตะไคร้ ใบโหระพา และมะเขือ ไว้บริโภค *ด้านการช่วยเหลือสังคม* ครอบครัวนี้มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนอยู่เสมอ ดังเช่น ผู้เป็นพ่อเป็นผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน กรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิก อบต. สมาชิกกลุ่มพระปฐมก้าวน้ำและส่วนผู้เป็นแม่ เป็นคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมความรู้เพิ่มพูนความสามารถให้กับคนชุมชนให้มีรายได้เพิ่มและจัดการรายได้ให้ชุมชนใกล้เคียง

2.1.2 ครอบครัวนิโคธรา เป็นครอบครัวเกษตรกร ประกอบด้วยสมาชิกครอบครัว ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวเป็นพ่ออายุ 55 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพค้าขาย เปิดร้านขายของชำ และทำการเกษตรแบบผสมผสาน ปลูกไร่อ้อย เลี้ยงโคนม ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน และทำนา อีกทั้งปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ได้แก่ เช็กซีพิงค์ เรนโบว์ ดาหลากระเดี้ยวและชิงแดง ไว้จำหน่าย ส่วนผู้เป็นแม่ อายุ 57 ปี จบการศึกษาระดับเดียวกัน มีบุตร-ธิดา 2 คน คือ บุตรชายเสียชีวิตเนื่องจากอุบัติเหตุ และส่วนบุตรสาวอีกคนจบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง สมรสแล้วและมีบุตร 2 คน (อายุ 1 ปี และ 3 ปี)

หลักธรรมที่ครอบครัวใช้ยึดถือและปฏิบัติคือ ต้องซื่อสัตย์ต่อตนเอง มีคุณธรรม รู้จักคุณค่าของตนเอง ไม่หลอกลวงใคร และรู้จักการแบ่งปันช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น

การดำเนินชีวิตครอบครัวตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง *ด้านครอบครัว* คุณสุณีย์ ใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย ตามวิถีเกษตรกรแบบพอเพียง ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย สิ่งที่ไม่จำเป็นก็ไม่เสียเงินเพิ่ม มีความสุขกับชีวิตที่เป็นอยู่ หลังจากทำงานเสร็จก็จะมาทานข้าวร่วมกัน หากมีงานประเพณีก็จะไปเที่ยวและทำบุญด้วยกัน ผลผลิตที่จะแบ่งปันให้ญาติและเพื่อนบ้าน สร้างสายสัมพันธ์ความเอื้อเฟื้อ ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีกันในชุมชน อีกทั้งคุณสุณีย์ยังมีความมุ่งมั่นว่าไม่ว่างานนั้นจะเหนื่อยยากแค่ไหน หากเราตั้งใจทำงาน ขยัน อดทน ไม่ทอดทิ้ง งานนั้น ๆ ก็จะสามารถสำเร็จและนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้ในที่สุด จนปัจจุบันครอบครัวคุณสุณีย์สามารถสร้างฐานะให้ทัดเทียมกับคนอื่นได้ สิ่งนี้ยังเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกหลานและคนอื่นได้นำไปปฏิบัติ *ด้านการทำงาน* ยึดหลักความไม่ประมาทในการใช้ชีวิต โดยมีการศึกษาหาความรู้ และนำมาทดลองทำเล็ก ๆ ก่อน วางแผนและคำนวณเพื่อป้องกันความผิดพลาดก่อนที่จะลงทุน หากธุรกิจดีจึงค่อยขยาย นอกจากนั้นคุณสุณีย์ยังรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่มาปรับใช้ในครอบครัว เพื่อเป็นการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ ดังเช่น มีการทำปุ๋ยหมักจากมูลหมู เรียกว่า หมูหลุม โดยขุดเป็นหลุมให้หมูถ่าย แล้วนำเกลบมาผสมรวมกัน เป็นปุ๋ยคอกไว้ใช้ในไร่นาสวนผสมและจำหน่ายด้วย ทำเตาเผาถ่านเองโดยตัดต้นไม้ที่แห้งนำมาเผาเป็นถ่านไว้ใช้ในครัวเรือน

ทำโรงสีข้าวขนาดเล็ก ไว้ให้คนในชุมชนนำข้าวเปลือกมาสีเป็นข้าวสารไว้ทานเอง ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน เพื่อเป็นอาหารให้กับวัว เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายอาหารสัตว์ และปลูกพืชผักสวนครัว เช่น พริก ชะอม หน่อไม้ กระเพรา และเลียงไก่ไว้บริโภค เหลือก็นำไปขาย *ด้านการช่วยเหลือสังคม* คุณสุรีย์ได้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยเป็นประธานสวัสดิการชุมชน และประธานกลุ่มออมทรัพย์

2.1.3 ครอบครัวหอมเจริญรัตน์ เป็นครอบครัวเกษตรกร ประกอบด้วยสมาชิกครอบครัว ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวเป็นพ่ออายุ 64 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพเกษตรกรเลี้ยงกุ้ง และมีอาชีพเสริม เช่น ปลูกพืชผักสวนครัวปลอดสารพิษ ผู้เป็นแม่อายุ 57 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เช่นเดียวกัน มีบุตร-ธิดา 3 คน คือ คนแรกเป็นหญิงอายุ 30 ปี เรียนจบระดับปริญญาตรี ทำงานบริษัทเอกชน ส่วนคนที่สองเป็นชายอายุ 29 ปี จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และคนที่สองเป็นชายอายุ 28 ปี จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ทั้งคู่สมรสแล้ว

หลักธรรมที่ทุกคนในครอบครัวใช้ชีวิตถือและปฏิบัติคือ การปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี มีคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจ และไว้วางใจกัน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และการพนัน โดยเฉพาะก่อนนอนทุกคนต้องกราบพระสวดมนต์

การดำเนินชีวิตครอบครัวตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง *ด้านครอบครัว* ผู้เป็นพ่อได้ให้ความสำคัญกับการออม สั่งสอนให้ลูกรู้จักการใช้จ่ายเงินให้พอดีไม่ฟุ่มเฟือย รู้จักคิดไตร่ตรองให้เสียก่อนว่าสิ่งนั้นมีประโยชน์ คุ่มค่าหรือไม่ ใช้ได้ทันและนาน รวมทั้งคนอื่นในครอบครัวสามารถนำมาใช้ได้ด้วยได้หรือไม่ *ด้านการทำงาน* ผู้เป็นพ่อมีการจัดสรรที่ดินไม่ให้สูญเปล่าโดยปลูกพืชผักสวนครัวไว้บริเวณรอบ ๆ คั้นบ่อเลี้ยงกุ้ง อีกทั้งทำน้ำหมักปุ๋ยชีวภาพใช้เอง ทำให้ผลผลิตที่ได้ เช่น พริก มะเขือ ต้นหอม พักทอง ข่า ตะไคร้ ใบมะกรูด และผลไม้ ได้แก่ มะละกอกกล้วยน้อยหน่า ปลอดสารเคมี ทำให้ครัวเรือนลดรายจ่ายในการใช้สารเคมี ทั้งยังเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวด้วย หากเหลือจากการบริโภคก็จะแบ่งปันให้กับเพื่อนบ้านใกล้เคียง มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนรับ-จ่ายเป็นประจำทุกเดือน ทำให้เห็นว่าในแต่ละเดือนมีค่าใช้จ่ายในการซื้ออาหารกุ้งมาก จึงเกิดแนวคิดในการลดต้นทุนการผลิตโดยทดลองทำอาหารกุ้งก้ามกรามใช้เอง ทำให้ช่วยลดต้นทุนการผลิตได้มาก เพราะราคาสูงกว่าอาหารสำเร็จ จึงมีเงินออมมากขึ้น สิ่งสำคัญคือการลงทุนต้องค่อยเป็นค่อยไป เริ่มจากทำน้อยไปหามากค่อย ๆ ขยาย มีการปรึกษาหารือ/ร่วมกันแสดงความคิดเห็นในครอบครัว จะทำการใดต้องตรงไปตรงมาผู้อื่นจะได้เชื่อถือเรา *ด้านการช่วยเหลือสังคม* ผู้เป็นพ่อได้เข้าร่วมให้ความรู้ อบรมชาวบ้านถึงวิธีการลดต้นทุนการผลิตในการเลี้ยงกุ้ง และมีการพัฒนาตนเองให้เป็นตัวอย่างแก่เพื่อนบ้านในการประกอบอาชีพและการครองตน ร่วมเป็นประธานชมรมผู้สูงอายุ ประธานหมู่บ้านตามแนวพระราชดำริ

2.1.4 ครอบครัวผู้ใหญ่สะอาด มีดี เป็นครอบครัวเกษตรกร ประกอบด้วยสมาชิกครอบครัว ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวเป็นพ่ออายุ 52 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพเกษตรกรเลี้ยงกุ้ง ทำนา อาชีพเสริมคือทำสวนมะม่วง ปลูกพืชผักสวนครัวปลอดสารพิษ และรับจ้าง

ปรับค้นบ่อกุ้ง ผู้เป็นแม่อายุ 55 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เช่นกัน มีบุตร-ธิดา 3 คน คือ คนแรกเป็นชายอายุ 23 ปี คนที่สองเป็นหญิงอายุ 23 ปี จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ คนสุดท้ายเป็นชายอายุ 21 ปี ลูกชายทั้งสองจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

หลักธรรมที่ครอบครัวใช้ยึดถือและปฏิบัติ คือ หลักสัมมาทิฐิหรือหลักคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ ซื่อสัตย์สุจริต มีความเสียสละ มีความรับผิดชอบ มีความเห็นอกเห็นใจ และมีความไว้วางใจกัน โดยมีความเชื่อว่า คนเราหากมีความอดทน ขยันหมั่นเพียร ไม่ท้อถอย ร่วมกับการรู้จักปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ก็จะทำให้สามารถผ่านพ้นสภาวะวิกฤติต่าง ๆ ไปได้ ดังเช่นที่ ครอบครัวต้องประสบในช่วงที่เกิดปัญหาการตกต่ำ เนื่องจากกุ้งที่เลี้ยงมีน้ำหนักร่นน้อย ทำให้ รายได้ลดลงจนขาดสภาพคล่อง ผู้ใหญ่สะอวดต้องตัดสินใจปรับที่นาบางส่วนมาทำนาและปลูกสวน มะม่วงแทน

การดำเนินชีวิตครอบครัวตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง *ด้านครอบครัว* ผู้ใหญ่สะอวด ใช้ชีวิตแบบพอเพียงมีอยู่ มีกิน ประกอบอาชีพตามกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังปัญญา ตามพื้นที่ที่มีทำกิน สมาชิกในครอบครัวช่วยกันทำมาหากินไม่ต้องจ้างแรงงานผู้อื่น มีการลด ละ เลิก อบายมุขต่าง ๆ ในครัวเรือน ใช้ความรัก ความเข้าใจกัน มีความสามัคคีกันในครอบครัว ไม่มีการทะเลาะเบาะแว้ง กิจกรรมที่ครอบครัวผู้ใหญ่สะอวดทำร่วมกัน คือหลังจากที่เลิกงานตอนเย็นก็จะมารับประทานอาหาร และดูโทรทัศน์ด้วยกัน หรือหากมีงานประเพณีของหมู่บ้านก็จะไปทำบุญด้วยกัน มีการปลูกผักสวนครัว ไว้รับประทานและแบ่งปันให้กับเพื่อนบ้านใกล้เคียง มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนรับ-จ่าย *ด้านการช่วยเหลือสังคม* ผู้ใหญ่สะอวด ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง และจัดตั้งร้านค้าชุมชน จำหน่ายสินค้าราคาถูกให้กับประชาชน และส่งเสริมชุมชนให้มีการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีของ หมู่บ้านไทยทรงดำโบราณ เพื่อสืบต่อให้คนรุ่นหลัง

2.2 กรณีตัวอย่างครอบครัวที่ศึกษาในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 3 ครอบครัว ได้แก่

2.2.1 ครอบครัวรูปโหลม เป็นครอบครัวเกษตรกร ประกอบด้วยสมาชิกครอบครัว ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวเป็นพ่ออายุ 40 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 อาชีพทำนา มีอาชีพเสริม เลี้ยงหมู กบ ปลา ไข่ และปลูกดอกดาวเรืองขาย ผู้เป็นแม่อายุ 47 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีบุตร 1 คน อายุ 17 ปี กำลังศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปี 2 วิทยาลัยช่างศิลป์สุพรรณบุรี

หลักธรรมที่ครอบครัวใช้ยึดถือและปฏิบัติคือ การเข้าอกเข้าใจกัน มีอะไรก็จะปรึกษาหารือกัน สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีความเชื่อที่ว่า ทำดีต้องได้ดี รู้จักตอบแทนผู้มีพระคุณ และสิ่งที่สำคัญต้องมีความกตัญญูต่อบิดามารดา

การดำเนินชีวิตครอบครัวตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง *ด้านครอบครัว* ผู้เป็นพ่อ เน้นความสุขภายในครอบครัวมากกว่าเรื่องเงินทอง พออยู่พอกิน ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข/ การพนัน มีความขยัน อดทน มีทรัพย์ ปัญญา มีเหตุมีผล พอประมาณ มีภูมิคุ้มกัน และคุณธรรม ครอบครัวรูปโหลม ส่วนใหญ่จะทำกิจกรรมร่วมกันในตอนเย็นคือรับประทานอาหารด้วยกันและไปเที่ยวใน

ช่วงเทศกาลสำคัญ เช่น วันสงกรานต์ วันพ่อวันแม่ *ด้านการทำงาน* ผู้เป็นพ่อเป็นคนชอบศึกษาหาความรู้ เมื่ออ่านแล้วจะจดบันทึกไว้แล้วนำมาวิเคราะห์หลังมือทดลองปฏิบัติว่าเป็นจริงหรือไม่ นอกจากนั้นยังมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างเป็นระบบ เพื่อลดความเสี่ยง คือ ทำอาชีพเสริมไปพร้อม ๆ กับการทำนา จะไม่ทำนาเพียงอย่างเดียว เช่น เวลาว่างก็รับจ้างติดเครื่องเสียงรถยนต์ งานเชื่อมโครงเหล็ก และงานช่างต่าง ๆ มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือน แยกเป็นบัญชีฟาร์ม บัญชีนา ซึ่งได้ผล สามารถลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นได้จริง *ด้านการช่วยเหลือสังคม* ผู้เป็นพ่อยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมการทำงานของชุมชนในลักษณะของการลงแขก คือ ช่วยกันทำงาน ทำให้คนในชุมชนสามัคคีกัน มีอะไรก็แบ่งปัน และมีการปรึกษาหารือในเรื่องการทำงานสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ครอบครัวรูปโหลม เป็นสมาชิกกลุ่มข้าวชุมชน สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกสหกรณ์เมืองสุพรรณจำเป็น และเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเป็นประจำ เช่น พัฒนาวัด ทำความสะอาดถนน เป็นต้น

2.2.2 ครอบครัวผู้ใหญ่รุ่งธรรม แก้วทิพย์ เป็นครอบครัวเกษตรกร ประกอบด้วยสมาชิกครอบครัว ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวเป็นผู้ใหญ่บ้านอายุ 41 ปี จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ อาชีพทำนา อาชีพเสริมคือ ทำสวนมะม่วง เลี้ยงปลา เป็ด ผู้เป็นแม่อายุ 41 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีบุตร-ธิดา 3 คน คือ คนแรกเป็นหญิงอายุ 18 ปี กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 คนที่สองและสามเป็นฝาแฝดชายอายุ 15 ปี กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

หลักธรรมที่ครอบครัวใช้ชีวิตถือปฏิบัติคือ การเข้าอกเข้าใจกัน มีอะไรก็จะปรึกษาหารือกัน ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ต้องขยันทำงานและมีความเชื่อว่า คนเราทำดีต้องได้ดี รู้จักตอบแทนผู้มีพระคุณและต้องมีความกตัญญูต่อบิดามารดา

การดำเนินชีวิตครอบครัวตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง *ด้านการทำงาน* ผู้ใหญ่รุ่งธรรมมีการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงคือสำรวจทรัพยากรตนเองว่ามีอะไร ให้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำนาต้องหมักปุ๋ยเองจะได้ลดค่าใช้จ่าย อยากมีรายได้เป็นรายเดือนต้องปลูกมะพร้าว อยากมีรายได้เป็นรายปีปลูกมะม่วง และปลูกพืชผักสวนครัวไว้บริโภคในครัวเรือน เป็นการลดรายจ่าย *ด้านการช่วยเหลือสังคม* ครอบครัวผู้ใหญ่รุ่งธรรมจะช่วยงานของชุมชนมาตลอดทั้งตนเองและลูกชาย เช่น ช่วยขุดลอกคลอง งานพัฒนาหมู่บ้าน งานประเพณีหมู่บ้าน เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อการเกษตร

2.2.3 ครอบครัวสมสุข เป็นครอบครัวเกษตรกร ประกอบด้วยสมาชิกครอบครัว ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวเป็นพ่ออายุ 55 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพทำนา มีอาชีพเสริมคือ เลี้ยงปลา เลี้ยงเป็ด ไข่ไก่ และปลูกพืชผักสวนครัวขาย ผู้เป็นแม่อายุ 57 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เช่นกัน มีบุตร 1 คน คือ เป็นชายอายุ 17 ปี กำลังศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปี 3 ช่างยนต์ และได้สมรสกับเด็กหญิงอายุ 14 ปี ซึ่งจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

หลักธรรมที่ครอบครัวใช้ชีวิตคือและปฏิบัติคือ ทำทุกอย่างต้องถูกต้อง ยึดหลักให้
ความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ ต้องเท่าเทียมกัน และสอนให้ลูกรู้จักการแบ่งปันแก่ผู้อื่น และมีความเชื่อว่า
ทำดีต้องได้ดี

การดำเนินชีวิตครอบครัวตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง *ด้านครอบครัว* คุณเฉลิม
เป็นคนขยันมุ่งมั่นทำมาหากิน ไม่ย่อท้อ ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ใช้จ่ายอย่างประหยัดเฉพาะที่จำเป็นจริง ๆ
ในครอบครัวจะมีการปรึกษาหารือกันเสมอ ถ้าความเห็นไม่ตรงกันก็จะหยุดไว้ก่อน พร้อมใจกันก็ค่อยทำ
รับฟังความเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้ครอบครัวอบอุ่น *ด้านการช่วยเหลือสังคม* ผู้เป็นพ่อร่วมทำกิจกรรม
ที่ทางชุมชนจัดทุกครั้ง เช่น ช่วยพัฒนาถนน ปลูกต้นไม้ เป็นต้น นอกจากนั้นยังเป็นสมาชิกกลุ่ม
ออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนเงินล้าน

2.3 กรณีตัวอย่างครอบครัวที่ศึกษาในพื้นที่จังหวัดราชบุรี จำนวน 3 ครอบครัว ได้แก่

2.3.1 ครอบครัวค้าเกลือ เป็นครอบครัวเกษตรกร ประกอบด้วยสมาชิกครอบครัว ได้แก่
หัวหน้าครอบครัวเป็นพ่ออายุ 47 ปี จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อาชีพเกษตรกร ปลูกฝรั่ง
มะละกอ และใบกระเพราขาย อาชีพเสริมคือ ขายผลิตภัณฑ์เกษตร ผู้เป็นแม่อายุ 33 ปี จบการศึกษาระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 มีบุตร-ธิดา 2 คน คือ คนแรกเป็นชายอายุ 6 ขวบ กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้น
อนุบาล 2 และคนที่ 2 เป็นหญิงอายุ 1 ปี

หลักธรรมที่ครอบครัวใช้ชีวิตคือและปฏิบัติ คือ ครอบครัวจะไม่มีทะเลาะเบาะ
แวงกัน ทะนุถนอมให้เกียรติซึ่งกันและกัน และยึดหลักคุณธรรม มีปัญหาที่พูดคุยปรึกษาหารือกันด้วย
เหตุผลในทุกเรื่อง ไม่ใช่อารมณ์ มีความเท่าเทียมกัน สิ่งที่สำคัญคือต้องมีความกตัญญูรู้คุณต่อบิดา
มารดา ให้ความเคารพผู้อาวุโสและญาติผู้ใหญ่ และทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก ๆ นอกจากนั้นยัง
ยึดหลักการไม่มีอคติกับใคร เปิดใจรับทุกคน โดยเอาส่วนที่ไม่ดีของคนอื่นมาเป็นครูหรือบทเรียน
ไม่ทำตาม ส่วนการใช้ชีวิตนั้นมีเป้าหมายอยู่ 3 อย่างคือ ทำวันนี้ให้มีกินด้วยกันขยัน ทำวันนี้ให้เพียงพอ
ด้วยกันรู้จักกินรู้จักใช้ อดสิ่งที่ไม่จำเป็น และทำวันนี้ให้ยั่งยืนด้วยการออม

การดำเนินชีวิตครอบครัวตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผู้เป็นพ่อถือได้ว่าเป็นผู้มีความรู้เรื่อง
เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่เป็นอย่างดีมาตั้งแต่ปี 2548 และนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตในทุกด้าน ซึ่ง
ได้กล่าวว่า “เศรษฐกิจพอเพียงที่ในหลวงให้มานั้น คือ ให้มองตัวเองให้ออกก่อน อย่าไปมองจาก
ภายนอก” *ด้านครอบครัว* คุณสนั่น ได้ให้ความสำคัญกับการออมทรัพย์เพราะถือเป็นหลักประกันชีวิต
ได้ในยามเกิดวิกฤตทางการเงินหรือยามแก่ชรา กิจกรรมที่ทำร่วมกันคือ ช่วงเย็นจะดูโทรทัศน์ด้วยกัน
หากเป็นเทศกาลสำคัญ เช่น วันพ่อ วันแม่ วันสงกรานต์ ก็จะไปพาลูก ๆ ไปเยี่ยมเยียนบิดามารดาด้วยกัน
เป็นประจำ *ด้านการทำงาน* จะไม่มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ชายหญิงว่างานบ้านต้องเป็นของผู้หญิง
งานสวนเป็นของผู้ชาย จะช่วยเหลือกันในทุกเรื่อง ทั้งงานบ้านและการทำมาหากิน มีการวางแผนอย่าง
รอบคอบถึงรายรับ รายจ่าย ก่อนการตัดสินใจทุกครั้ง เพราะเคยมีหนี้สินซึ่งเกิดจากการใช้สารเคมีในการ
เพาะปลูก และการปลูกพืชเชิงเดี่ยวที่ต้องลงทุนทั้งเงิน และแรงงานเป็นเวลาหลายเดือนกว่าจะเก็บเกี่ยว

ได้ ปัจจุบันจึงเปลี่ยนความคิดมาเพาะปลูกพืชชนิดที่ทำให้มีรายได้ประจำทุกวัน ทุกเดือน และทุกปี นอกจากนี้ ผู้เป็นพ่อยังมีวินัยในการใช้จ่ายและจัดระบบการใช้น้ำอย่างเคร่งครัด มีการวางแผนการใช้จ่ายด้วยการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือน อีกทั้งเป็นคนช่างสังเกตในเรื่องการเกษตรและการตลาด ดังเช่น หากผลผลิตใดที่มีความต้องการของตลาดสูงก็จะนำผลผลิตนั้นมาปลูกในทันที *ด้านการช่วยเหลือสังคม* เนื่องจากผู้เป็นพ่อเคยเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมาก่อน และเป็นอสมมานานกว่า 10 ปี จึงมีจิตสำนึกเสียสละและร่วมทำกิจกรรมในชุมชนมากมายมาโดยตลอด เช่นร่วมรณรงค์ป้องกันไข้เลือดออก และทำหน้าที่ช่วยเจาะเลือดวัดความดันเพื่อคัดกรองผู้ป่วยโรคความดัน เบาหวาน ปัจจุบันเป็นสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบลวัดแก้ว ดูแลเรื่องสาธารณูปโภค ถนน น้ำท่วม ความเดือดร้อนของชาวบ้าน เป็นเครือข่ายคุมประพฤติเยาวชนที่ต้องคดีในชุมชน เป็นประธานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรส่งเสริมอาชีพให้กับคนมีรายได้น้อย เป็นประธานกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อการผลิต และเป็นผู้จัดหลักสูตรฝึกอบรมเกษตรกร เรื่องการเพาะเห็ดฟาง ทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ นอกจากนี้ ยังได้แบ่งพื้นที่รอบนอกของบ้านเป็นพื้นที่การเรียนรู้เพื่อศึกษาวิจัยปัญหาของพืชชนิดมียอดด้วยงบประมาณของตนเอง และแบ่งพื้นที่ทำกินอีกประมาณ 10 % ให้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ใช้เป็นสถานที่ทำการศึกษาวิจัยมะละกอพันธุ์แขกนวลเพื่อให้ได้ผลผลิตสูงในทุกฤดูกาล

2.3.2 ครอบครัวศรีพนมวรรณ เป็นครอบครัวเกษตรกร ประกอบด้วยสมาชิกครอบครัว ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวเป็นพ่ออายุ 34 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพสาขาช่างไฟฟ้า อาชีพทำไร่นาสวนผสม ปลูกไร่อ้อย และเพาะเห็ดขาย ผู้เป็นแม่อายุ 40 ปี จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบอาชีพเดียวกัน มีบุตร-ธิดา 2 คน คือ คนแรกเป็นหญิงอายุ 5 ขวบกำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาล 1 และคนสุดท้องเป็นชาย อายุ 1 ปี โดยมีบิดามารดา และน้องชายอาศัยอยู่ร่วมกัน

หลักธรรมที่ครอบครัวใช้ยึดถือและปฏิบัติ คือ มีความอดทน ขยัน ไม่ทอดทิ้ง ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก ๆ ในเรื่องการมีศีลธรรม ไม่ข้องเกี่ยวกับอบายมุข ปลูกฝังสั่งสอนให้ลูกรู้จักการเคารพและเลื่อมใสพ่อแม่บุพการี ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ได้รับการปลูกฝังจากรุ่นสู่รุ่น สร้างความผูกพันให้ครอบครัวมีความอบอุ่น ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง มีการปรึกษาหารือกันระหว่างพ่อแม่ลูกและทำกิจกรรมด้วยกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา จนได้รับรางวัลที่ 1 ในการประกวดครอบครัวอบอุ่น โดยส่วนตัวของผู้เป็นพ่อเป็นคนที่น่านับถือ มีความรับผิดชอบ ดูแลครอบครัวเป็นอย่างดี ไม่สูบบุหรี่และเที่ยวเตร่ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลืองานสังคมในหมู่บ้านเป็นอย่างดี

การดำเนินชีวิตครอบครัวตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง *ด้านครอบครัว* ผู้เป็นพ่อ ยึดมั่นและปลูกฝังให้ลูก ๆ ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง อยู่อย่างประหยัด ลงทุนอย่างมีเหตุผล *ด้านการทำงาน* ผู้เป็นพ่อได้เปลี่ยนการใช้น้ำเป็นปุ๋ยหมักเป็นปุ๋ยหมักโดยซื้อขี้วัวขี้ควายมาผสมทำเอง ทำปุ๋ยหมักจากก้อนเห็ดฟางในนา โดยยึดหลักปลูกเองทำเองและคิดค้นทดลองหาแนวทางต่างๆ เพื่อลดค่าใช้จ่ายและให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ปลูกพืชผักสวนครัวไว้บริโภคเอง ปลูกข้าวในไร่อ้อยเพื่อเป็นการฟื้นฟูสภาพดินหลังเก็บเกี่ยวและถือเป็นการกำจัดวัชพืชโดยไม่ใช้สารเคมี ปลูกไม้รัววกไม้ไผ่สีนวลไว้ใช้ทำโรงเรือนเพาะเห็ด

ถ้ามีเหลือก็นำออกขาย นอกจากนี้ยังปลูกดอกกระเจียวไว้จำหน่ายเป็นรายได้เสริม ผู้เป็นพ่อได้สอนให้ลูกๆ รู้จักประหยัดและเก็บออมเงินที่เหลือจากไปโรงเรียน โดยหยอดกระปุกทุกวันพอเต็มแล้วก็เอาไปฝากธนาคาร มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนรายรับรายจ่ายทุกวัน นอกจากนี้ยังมีการวางแผนการชำระหนี้สินเป็นระบบอย่างเคร่งครัด ด้านการช่วยเหลือสังคม ครอบครัวศรีพนมวรรณ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เช่น เป็นกรรมการหมู่บ้าน กรรมการการศึกษาโรงเรียนวัดห้วยยาง และเนื่องจากผู้เป็นพ่อเป็นคนชอบศึกษาหาความรู้ชอบคิดวิเคราะห์และทดลองด้านการเกษตร จึงมีส่วนร่วมคิดค้นกับคนในหมู่บ้านจนประสบผลสำเร็จและเผยแพร่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน อาทิ ปลูกข้าวในไร่อ้อย คิดวิธีกำจัดวัชพืชในนาข้าวโดยไม่ต้องใช้สารเคมีด้วยการใช้วัชพืชคลุมวัชพืช ทำปุ๋ยหมักจากก้อนเห็ดฟางโดยเอาก้อนเห็ดฟางไปย่ำในแปลงนา พอเก็บดอกเห็ดหมดมันจะย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ยหมักจากการคิดค้นปรับเปลี่ยนวิธีการทำเกษตรให้กับคนในหมู่บ้านจนสามารถพึ่งตัวเองได้ เกิดเป็นศูนย์เรียนรู้จนทำให้ได้รับการประกาศเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอันดับ 3 ของจังหวัด

2.3.3 ครอบครัวสวดลิม เป็นครอบครัวเกษตรกร ประกอบด้วยสมาชิกครอบครัว ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวเป็นแม่อายุ 63 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพทำนาเกษตรอินทรีย์ โดยนำมาแปรรูปเป็นขนมจีน อาชีพเสริมทำร้านขายกาแฟ ผู้เป็นพ่ออายุ 67 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เช่นเดียวกัน มีบุตรชาย 1 คน อายุ 38 ปี จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สมรสแล้วมีบุตร 3 คน

หลักธรรมที่ครอบครัวใช้ยึดถือและปฏิบัติ คือ ต้องซื่อสัตย์ จริงใจ ซื่อตรง ต่ออาชีพ ไม่ทำตนผิดศีลธรรม ไม่โกหก ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทุกชนิด และไม่ทำตนเป็นปัญหาของสังคม ให้ความเคารพผู้ใหญ่และรู้จักตอบแทนผู้มีพระคุณ

การดำเนินชีวิตครอบครัวตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านครอบครัว คือ การให้กำลังใจซึ่งกันและกันไม่ว่าจะทุกข์หรือสุขก็ตาม อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหา ช่วยกันทำมาหากิน และเชื่อว่าการให้โดยไม่หวังผลตอบแทน ก็จะได้สิ่งนั้นกลับมาเองด้านการทำงาน หลังจากที่ครอบครัวคุณสำเนียงประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจระบบทุนนิยม ทำให้การใช้ชีวิตมีความรอบคอบมากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องการลงทุน เนื่องจากเมื่อก่อนครอบครัวลงทุนทำธุรกิจหลายอย่าง ทำธุรกิจใหญ่เกินกำลัง ไม่รู้จักความพอประมาณ สาเหตุหลักคือไม่ได้มีการศึกษาถึงผลดีผลเสียหรือวางแผนให้รอบคอบเสียก่อน เช่น การใช้สารเคมีในการทำเกษตรทำให้ดินเสีย ผลผลิตที่ได้ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง และเปิดทำโรงงานรองเท้าเด็ก เป็นต้น จึงเป็นเหตุให้ประสบความล้มเหลว หลังจากได้เข้าอบรมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง จึงกลับมาสำรวจตนเองว่าต้นทุนเดิมของครอบครัวเคยประกอบธุรกิจจะไรมาก่อนที่สามารถนำมาต่อยอดได้ และมีวัตถุประสงค์อะไรบ้าง จึงหันมาทำนาเกษตรอินทรีย์แล้วแปรรูปมาเป็นขนมจีนขาย จนถึงปัจจุบัน ทำให้ชีวิตดีขึ้นและสามารถพึ่งตนเองได้ ด้านการช่วยเหลือสังคม ครอบครัวสวดลิม จะเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนทุกครั้ง เช่น การไปขุดลอกคลองหากไปไม่ได้ก็จะช่วยเป็นเงิน หรือ

ถึงของแทน ผู้เป็นแม่ยังเป็นประธานกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาชุมชน เป็นประธานชุมชนพอเพียง และประธานองค์กรเกษตรกรคนรุ่นใหม่ตามวิถีภูมิปัญญาไทย

2.4. กรณีตัวอย่างครอบครัวที่ศึกษาในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 3 ครอบครัว ได้แก่

2.4.1 ครอบครัวป้อมสกุล เป็นครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยว ประกอบด้วยสมาชิกครอบครัว ได้แก่ ผู้เป็นแม่อายุ 26 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ แยกกันอยู่กับสามี มีอาชีพรับจ้างสอนพิเศษเด็กช่วงเย็น นายวัศศุภกรณ์เครื่องเขียนเป็นอาชีพเสริม รวมทั้งจำหน่ายพืชผักสวนครัวสินค้าเกษตรตามที่ถูกคำสั่งโดยจัดส่งถึงบ้าน มีบุตร-ธิดา 2 คน อายุ 12 ปี และอายุ 9 ปี อาศัยอยู่กับมารดาอายุ 73 ปี และพี่สาว รวมทั้งหมด 5 คน

หลักธรรมที่ครอบครัวยึดถือปฏิบัติ คือ กิดดี ทำดี ไม่ทำบาป ถือศีล หมั่นทำบุญ อยู่เสมอ ซื่อสัตย์ไม่คดโกงใคร ต้องขยันหมั่นเพียร ประหยัดอดออม สอนให้ลูกรู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดี รวมทั้งรู้จักการแบ่งปันช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น ซึ่งผู้เป็นแม่ได้รับการอบรมสั่งสอนมาจากคุณยายบุญมี ผู้เป็นมารดาโดยตลอด จึงถ่ายทอดหลักธรรมเหล่านี้มาอบรมสั่งสอนลูก ๆ ให้ปฏิบัติตาม เช่น ให้ลูกสวมหมวกก่อนนอนทุกคืน เป็นต้น

การดำเนินชีวิตครอบครัวตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง *ด้านครอบครัว* ผู้เป็นแม่ได้ให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมในครอบครัวร่วมกันในทุกโอกาส คือ สมาชิกในครอบครัวใช้เวลาดูโทรทัศน์และพูดคุยกันในห้องคุณยายบุญมีทุกวัน และในวันหยุดทุกสัปดาห์ ผู้เป็นแม่จะเข้าครัวทำกับข้าวร่วมกับลูก ๆ มีการรวมญาติในละแวกใกล้เคียงมาทานข้าว พบปะพูดคุยกันเดือนละครั้ง เพื่อไต่ถามสารทุกข์สุกดิบและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สำหรับลูกหลานที่อยู่ไกลก็จะกลับมาทำกิจกรรมร่วมกันในวันพ่อ วันแม่ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ โดยเฉพาะวันสงกรานต์ซึ่งถือเป็นวันสำคัญมากของครอบครัว ผู้เป็นแม่ได้ดำเนินตามแนวทางของคุณยายบุญมีผู้เป็นมารดาที่ได้สั่งสอนลูกๆ ทุกคนมาตั้งแต่ยังเด็กและถ่ายทอดไปยังหลานๆ ในเรื่องความประหยัด อดออม และใช้จ่ายอย่างมีเหตุผลในสิ่งที่จำเป็น ให้พึ่งตัวเองมากที่สุด *ด้านการทำงาน* มีการจัดแบ่งเงินอย่างเป็นระบบ คือ ส่วนหนึ่งแบ่งไว้เป็นเงินออม อีกส่วนหนึ่งเอาไว้ชำระหนี้ และหากต้องการลงทุนค้าขายจะไม่นำเงินที่เป็นส่วนของทุนมาใช้จนกว่าจะมีกำไร โดยยึดหลักไม่สร้างหนี้เพิ่มและแบ่งเงินที่ได้มาชำระหนี้ที่มีอยู่ให้หมด มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนจำแนกรายรับรายจ่ายเป็นรายเดือน มาตั้งแต่ปี 2551 *ด้านการช่วยเหลือสังคม* ครอบครัวป้อมสกุล มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมและชุมชนอย่างมาก โดยผู้เป็นแม่ได้รับเลือกเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีเป้าหมายเพื่อมาทำงานพัฒนาหมู่บ้านร่วมกับพี่ชายที่เป็นผู้ใหญ่บ้าน โดยผู้เป็นแม่และคุณยายบุญมีมารดาาร่วมเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน และเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน กองทุนเงินล้าน ธนาคารหมู่บ้าน กลุ่มสตรี นอกจากนี้ คุณยายบุญมียังได้ยกที่ดินจำนวน 2 ไร่ ให้หน่วยงานภาครัฐขุดบ่อน้ำสำหรับคนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันมาเป็นเวลากว่า 20 ปี

2.4.2 ครอบครัวชัวเอี ประกอบด้วยสมาชิกครอบครัว ได้แก่ ผู้เป็นแม่อายุ 49 ปี อาชีพเกษตรกรรม ปลูกอ้อย พืชผักเศรษฐกิจและเลี้ยงหมูหลุม ผู้เป็นพ่อเป็นผู้ใหญ่บ้านอายุ 49 ปี มีบุตร-ธิดา

2 คน บุตรชายคนโต อายุ 22 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา ทำงานแล้วโดยช่วยส่งเสียน้องคนเล็กซึ่งกำลังเรียนพยาบาลและส่งเสียน้องคนกลางอีก 2 คนที่อาศัยอยู่ด้วยกัน

หลักธรรมที่ครอบครัวยึดถือและปฏิบัติ คือ ความอดทน ผู้ชีวิต รู้จักเก็บหอมรอมริบเพื่อชีวิตที่ดีกว่าในอนาคต ทำความดี มีศีลธรรม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกหลาน มีความเคารพผู้ใหญ่ รู้จักแบ่งปันช่วยเหลือผู้อื่น

การดำเนินชีวิตครอบครัวตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง *ด้านครอบครัว* กิจกรรมที่ครอบครัวทำร่วมกัน คือ รับประทานอาหารเช้าและเย็นพร้อมหน้าพร้อมตากันทุกวัน และพาลูกไปวัดเป็นประจำ *ด้านการทำงาน* ผู้เป็นพ่อและแม่เห็นตรงกันว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ การลดต้นทุนด้วยการหาสิ่งที่มีอยู่รอบตัวมาใช้ในการดำเนินชีวิตให้มากที่สุด ใช้จ่ายอย่างประหยัดและมีการออมเพื่อเป็นหลักประกันชีวิตในอนาคต ลดความเสี่ยงโดยการปลูกพืชไร่นาสวนผสม เช่น หน่อไม้ฝรั่ง หน่อไม้ลาว ปลูกกล้วย เลี้ยงหมูหลุมและเลี้ยงปลาไว้บริโภคเอง ร่วมกับการปลูกอ้อยซึ่งเป็นพืชเชิงเดี่ยว นอกจากนี้ ครอบครัวยังสนใจศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากทุกแหล่งความรู้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นการลดต้นทุน จนกระทั่งประสบความสำเร็จและได้คัดเลือกให้เป็นครัวเรือนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง *ด้านการช่วยเหลือสังคม* ครอบครัวนี้เป็นกำลังหลักในการทำกิจกรรมทุกอย่างของชุมชน เพื่อสร้างความก้าวหน้าและประโยชน์ให้กับคนในหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นการประสานงานพัฒนาหมู่บ้าน เป็นตัวอย่างในการศึกษาเรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์จากการเป็นครัวเรือนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงโดยการเปิดบ้านให้ผู้สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้ดูงาน เข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญและทำบุญตามประเพณีต่างๆ และแบ่งปันช่วยเหลือชุมชนทั้งร่างกายและการให้ความรู้ ประพฤติตนเป็นตัวอย่างตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เป็นบุคคลตัวอย่างของบ้านท่าไม้ยาวที่ได้รับโล่พระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ นอกจากนี้ ผู้เป็นพ่อยังเป็นประธานผู้เลี้ยงหมูหลุม เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน กรรมการป่าชุมชน เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านท่าไม้ยาว

2.4.3 ครอบครัวมังกะโรทัย ประกอบด้วยสมาชิกครอบครัว ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวเป็นพ่ออายุ 48 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพเกษตรกร ปลูกพืชผักสวนครัวปลอดสาร อาชีพเสริมคือ รับซ่อมอุปกรณ์การเกษตร และเป็นวิทยากรทำปุ๋ยหมัก ผู้เป็นแม่อายุ 46 ปี มีบุตรสาว 3 คน คือ คนแรกเป็นหญิงอายุ 21 ปี เรียนจบระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง ทำงานอยู่ที่ห้างโลตัส ส่วนอีก 2 คน คือคนโตเป็นหญิงอายุ 18 ปี และคนสุดท้องเป็นหญิงอายุ 17 ปี

หลักธรรมที่ครอบครัวยึดถือปฏิบัติ คือ ไม่ข้องเกี่ยวกับอบายมุข ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก

การดำเนินชีวิตครอบครัวตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง *ด้านครอบครัว* อบรมสั่งสอนให้ลูกทำความดีมีคุณธรรม ไม่เอาโรคเอาเปรียบผู้อื่น รู้จักประหยัดและเก็บออม แม้ไม่ต้องรวยชีวิตก็มีความสุขได้ หากมีมากก็แบ่งปันให้คนอื่นบ้าง ให้พึ่งตนเองก่อนพึ่งคนอื่น มีสัมมาคารวะและกตัญญูรู้คุณผู้อาวุโส *ด้านการทำงาน* เนื่องจากในช่วงประมาณปีพ.ศ. 2530 ครอบครัวมังกะโรทัยปลูก

หอมหัวใหญ่ซึ่งเป็นพืชเชิงเดี่ยวจำหน่าย แต่ประสบปัญหาขาดทุนและมีหนี้สินเพราะราคาผลผลิตตกต่ำ และค่าปุ๋ยที่มีราคาสูงมาก ครอบครัวคุณประยงค์จึงหันมาศึกษา เรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ตาม แนวเศรษฐกิจพอเพียงในปี พ.ศ.2544 ค่อยๆ เรียนรู้และพัฒนาตัวเอง โดยปลูกพืชผสมผสานกว่า 20 ชนิด ใช้แนวทางพึ่งตัวเองมากที่สุดแรงงานทำกันเองในครอบครัว ทำปุ๋ยน้ำหมัก น้ำยาไล่แมลงเอง พืชผักสวนครัวที่ปลูกไว้บริโภคเองโดยไม่ต้องซื้อ *ด้านการช่วยเหลือสังคม* คุณประยงค์ร่วมเป็น กรรมการหมู่บ้าน เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งเป็นวิทยากรอบรมให้ความรู้ ประสบการณ์ด้านเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและผลผลิตทางเกษตรกับชาวบ้านในชุมชน

2.5 กรณีตัวอย่างครอบครัวที่ศึกษาในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 3 ครอบครัว ได้แก่

2.5.1 ครอบครัวบุญทั้ง ประกอบด้วยสมาชิกครอบครัว ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวเป็นพ่อ อายุ 38 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อาชีพเกษตรกร ทำนา อาชีพเสริมขายมะพร้าวเลี้ยงวัว และเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้เป็นแม่อายุ 35 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เช่นกัน มีบุตร-ธิดา 3 คน คนโตเป็นหญิงอายุ 15 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คนถัดมาเป็นชายอายุ 10 ปี อยู่ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 และคนสุดท้องเป็นหญิง อายุ 10 เดือน

หลักธรรมที่ครอบครัวยึดถือปฏิบัติ คือ ทำงานเพื่อให้ลูกได้กินอิ่ม ไม่เจ็บไม่ไข้ และสอนให้ลูกไม่ไปลักขโมยของผู้อื่น เป็นคนดี ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้ลูกทำตาม เช่น ไม่ดื่มเหล้า สูบบุหรี่ ขยันทำงาน

การดำเนินชีวิตครอบครัวตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง *ด้านครอบครัว* ผู้ใหญ่ สมหวัง จะมีการปรึกษาหารือกันทั้งบิดา ภรรยา และลูกเพื่อร่วมกันตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญ ผู้ใหญ่ สมหวัง ได้ให้ความเห็นว่าครอบครัวนั้นต้องมีความรัก ความสามัคคี เข้าใจซึ่งกันและกันเอาใจเขามาใส่ใจเรา จึงจะทำให้ครอบครัวมีความสุขได้ กิจกรรมที่ครอบครัวทำร่วมกัน คือจะไปทำบุญที่วัดด้วยกันทุกวัน พระ ในช่วงเย็นจะรับประทานอาหาร และดูโทรทัศน์ด้วยกัน ในช่วงเทศกาลวันสำคัญๆ เช่นวันพ่อวันแม่ ลูก ๆ ก็จะนำดอกมะลิมาไหว้พ่อแม่เช่นเดียวกับที่คุณสายหยุดปฏิบัติต่อพ่อแม่ ซึ่งเป็นการปลูกฝังให้ลูก รู้จักการกตัญญูต่อบิดามารดา *ด้านการทำงาน* มีการลดค่าใช้จ่าย โดยทำของใช้ในภายในบ้านเอง เช่น ยาสระผม สบู่ น้ำยาล้างจาน มีการปลูกพืชผักสวนครัว เช่น ข่า ตะไคร้ มะเขือ เป็นต้น มีการสั่งสอน ให้ลูก ๆ มีความรับผิดชอบ โดยลูกสาวให้รู้จักทำงานบ้าน ทำกับข้าว ส่วนลูกชายให้ไปช่วยพ่อทำงาน เก็บมะพร้าวในสวน นอกจากนั้นมีการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อจะได้ทราบว่า การลงทุนมีกำไรหรือ ขาดทุน มีการวางแผนตั้งเป้าหมายการชำระหนี้อย่างเป็นระบบ *ด้านการช่วยเหลือสังคม* คุณสายหยุด ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านทำน้ำพริก ไข่เค็ม ยาสระผม สบู่ น้ำยาล้างจาน

2.5.2 ครอบครัวนิมเชื้อ ประกอบด้วยสมาชิกครอบครัว ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวเป็นพ่อ อายุ 63 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพค้าขายน้ำตาลและลูกตาล อาชีพเสริม คือ รับจ้างรื้อรังกลองยาว และหนังตะลุงตามงานฉลอง งานสมโภช ผู้เป็นแม่อายุ 58 ปี จบการศึกษาระดับ ประถมศึกษาปีที่ 4 ทำอาชีพค้าขายเช่นเดียวกัน มีบุตรสาว 3 คน คือ คนโตอายุ 30 ปี เรียนจบการศึกษา

ระดับปริญญาตรี แต่งงานแล้วมีบุตรสาว 1 คน อายุ 4 ปี ทำงานอยู่ที่ห้างบิ๊กซีแผนกบัญชี คนที่สองอายุ 24 ปี ทำงานอยู่บิ๊กซีเช่นกันแต่เป็นพนักงานขาย ส่วนคนสุดท้ายอายุ 18 ปี กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

หลักธรรมที่ครอบครัวใช้ยึดถือปฏิบัติ คือ มีความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม มีความสามัคคีกัน ซื่อตรง และรู้จักรักษาศิลปวัฒนธรรม หัตถกรรม เช่น การรำกลองยาว หนังตะลุง รวมทั้งต้องรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของทุกคน

การดำเนินชีวิตครอบครัวตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง *ด้านครอบครัว* ผู้เป็นพ่อยึดหลักรู้จักใช้จ่ายเงินอย่างประหยัด ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น รู้จักพอมีพอกิน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทุกชนิด กิจกรรมครอบครัวที่ทำร่วมกัน คือในตอนเย็นทุกคนจะมารับประทานอาหาร และเวลาว่างงานประเพณีก็ไปทำบุญด้วยกัน เช่น วันพ่อ วันแม่ วันสงกรานต์ เป็นต้น *ด้านการทำงาน* ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ด้วยการปลูกพืชผักสวนครัวไว้บริโภคเอง ทำปุ๋ยชีวภาพใช้เอง สิ่งสำคัญคือ ไม่ลงทุนมากเกินไป กำลังที่ตนมี ผู้เป็นพ่อมีการวางแผนเพื่อใช้หนี้อย่างเป็นระบบ *ด้านการช่วยเหลือสังคม* ผู้เป็นพ่อเป็นกรรมการกลุ่มศิลปวัฒนธรรมไทยของหมู่บ้าน เป็นผู้สืบทอดอนุรักษ์งานศิลปหัตถกรรม เช่น กลองยาว หนังตะลุง อีกทั้งยังเป็นครูสอนตีกลองยาวให้กับชุมชน เป็นกรรมการกลุ่มแม่บ้านน้ำพริก ไข่เค็ม และกรรมการหมู่บ้าน

2.5.3 ครอบครัวพวงเคช ประกอบด้วยสมาชิกครอบครัว ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวเป็นผู้ใหญ่บ้านอายุ 47 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพค้าขายและทำนา ผู้เป็นแม่อายุ 43 ปี จบการศึกษาระดับเดียวกัน มีบุตร-ธิดา 2 คน คือ คนโตเป็นหญิงอายุ 14 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และคนสุดท้ายเป็นชายอายุ 7 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

หลักธรรมที่ครอบครัวยึดถือและปฏิบัติ คือ คุณธรรม จริใจ ซื่อสัตย์ ต้องกตัญญูต่อบิดามารดา และมีความเชื่อว่าคนเราทำความดีก็ต้องได้ดีอยู่ที่การกระทำของตัวเอง

การดำเนินชีวิตครอบครัวตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง *ด้านครอบครัว* กิจกรรมที่ครอบครัวทำร่วมกันเป็นประจำ คือมีเย็นจะรับประทานอาหารร่วมกัน และออกกำลังกายด้วยกันเช่น วิ่ง เล่นฟุตบอล เล่นแบดมินตัน หรือทำครัวปลูกต้นไม้ ในเทศกาลสารทจีนก็ช่วยกันทำขนมไหว้บรรพบุรุษกัน *ด้านการทำงาน* ผู้เป็นพ่อได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงว่า ต้องรู้จักประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน ผู้เป็นพ่อมีการปลูกพืชหมุนเวียนหลังจากที่เกี่ยวข้องนานปีแล้วก็จะปลูกฟักทอง ปลูกข้าวพันธุ์ข้าวปทุม และสุพรรณ 4 นอกจากนี้ ยังมีการปลูกพืชผักสวนครัวไว้บริโภคเอง และทำปุ๋ยเกษตรชีวภาพจากการหมักขี้หมู ผู้ใหญ่ไฟโรจน์ทำตนเป็นแบบอย่างให้กับคนในชุมชน คือ เป็นผู้มีความรับผิดชอบดี มีความสามารถสูง พึ่งพาตนเองได้ จึงส่งผลทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนโดยการแยกบัญชีรายรับ-รายจ่าย *ด้านการช่วยเหลือสังคม* ครอบครัวผู้ใหญ่เป็นประธานกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ประธานกองทุนหมู่บ้าน ประธานเงินมูลนิธิหมู่บ้าน ประธานเงินมูลนิธิพ่อหอมจันทร์ พ่อหอมเพชร ประธานศูนย์สงเคราะห์ ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ประธานกลุ่มปู้หมัก สิ่งที

ผู้ใหญ่ไฟโรจน์ต้องการ คือ อยากให้หมู่บ้านมีความก้าวหน้า อยู่เย็นเป็นสุข จนทำให้ผู้ใหญ่ได้รับรางวัล ผู้ใหญ่บ้านแทนบทจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

2.6 กรณีตัวอย่างครอบครัวที่ศึกษาในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 3 ครอบครัว ได้แก่

2.6.1 ครอบครัวพุกมา ประกอบด้วยสมาชิกครอบครัว ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวเป็นแม่ อายุ 42 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 อาชีพเกษตรกรรม ทำสวนมะพร้าว เลี้ยงแพะพันธุ์แม่หมูลีเลี้ยงวัวเนื้อและวัวนม อาชีพเสริมทำนา ผู้เป็นพ่ออายุ 47 ปี จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เช่นกัน มีบุตรชาย 1 คน อายุ 14 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยมีบิดามารดาอาศัยอยู่ด้วยกัน

หลักธรรมที่ครอบครัวพุกมายึดถือและปฏิบัติ คือ การมีคุณธรรม เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ว่าคนเราทำดีต้องได้ดี ครอบครัวนี้จะมีการปรึกษาหารือร่วมกันเสมอ ทั้งเรื่องลูก การงาน การทำมาหากิน และการศึกษาของลูก

การดำเนินชีวิตครอบครัวตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง *ด้านครอบครัว* ผู้เป็นแม่สอนให้ลูกรู้จักการออมเงินด้วยการหยอดกระปุก และให้รู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัด *ด้านการทำงาน* ผู้เป็นแม่ใช้หลักความรู้คู่คุณธรรม ไม่เอาเปรียบลูกค้า และไม่ลงทุนเกินตัว เดินทีละก้าว ยึดถือความซื่อสัตย์ ขยัน มีความมุ่งมั่น ไม่ย่อท้อ เมื่อทำสิ่งใดต้องทำให้ประสบผลสำเร็จและต้องมีความรับผิดชอบ ครอบครัวผู้เป็นแม่ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 โดยทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ได้เข้ามาสอนเรื่องสัจจธรรมชีวิต ทำพวงน้ำยาปุ๋ย ครอบครัวมีการจดบัญชีครัวเรือนรายรับรายจ่ายทุกวัน เพื่อจะได้ทราบการใช้จ่ายในแต่ละวัน *ด้านการช่วยเหลือสังคม* คุณปรางิณี เป็นกรรมการหมู่บ้าน กรรมการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ และกรรมการกองทุนหมู่บ้าน กองทุนหมูนอกจากนี้ ยังเป็นสมาชิกอบต. อสม. อพม. และเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน ไม่ประดิดฐ์หน้าศจากคอกไม้สด

2.6.2 ครอบครัวเกลี้ยงช่วย ประกอบด้วยสมาชิกครอบครัว ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวเป็นพ่ออายุ 55 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพเกษตรกร ทำไร่สับปะรด ส่งโรงงานทึบโป๊ และเลี้ยงหมู ผู้เป็นแม่อายุ 49 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เช่นกัน มีบุตรสาว 3 คนจากภรรยาเก่า 2 คนและคุณนิคม 1 คน จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อาชีพค้าขาย

หลักธรรมที่ครอบครัวยึดถือและปฏิบัติ คือ ต้องไม่คดโกง ไม่โกหก ถือสัจจะ ต้องเป็นคนซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา ไม่ทำร้ายใคร ขยันหมั่นเพียร อดทน รู้จักให้อภัย มองโลกในแง่ดี มีความกตัญญู และทำงานเพื่อสังคมด้วย ซึ่งความเชื่อของครอบครัว คือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และต้องทำงานไม่หวังลาภลอย

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง *ด้านครอบครัว* กิจกรรมที่ครอบครัวทำร่วมกันเป็นประจำ คือ ไปทำไร่ด้วยกัน ทุกเย็นจะทานอาหารร่วมกันดูโทรทัศน์ หรือไปทำบุญที่วัด *ด้านการทำงาน* เนื่องจากผู้เป็นพ่อเป็นคนไม่หยุดนิ่ง ขยันทำงาน จึงคิดทำก๊าซหุงต้มจากจี๊หมู ปุ๋ยจ้หมู เพื่อเป็นการประหยัดไม่ต้องใช้ไฟฟ้า นอกจากนั้น ยังปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงปลาตกไว้บริโภค ถ้ามีเหลือก็จะแบ่งให้คนอื่นด้วย ผู้เป็นพ่อเป็นผู้ที่รอบคอบ ไม่ประมาท จะทำสิ่งใดต้อง

ไต่ตรงให้ตีก่อน ไม่ทำอะไรเกินตัว ต้องมั่นใจ มีการศึกษาถึงผลดี ผลเสียก่อนจึงจะทำ โดยยึดหลักการทำเกษตรจะไม่ทำเพียงอย่างเดียว เพื่อมีทางเลือกอื่นกรณีผลิตผลทางการเกษตรมีปัญหา มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน จะได้ทราบว่ามีการจ่ายและรายรับเท่าไร เพื่อลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลงและหารายได้เพิ่ม *ด้านการช่วยเหลือสังคม* ผู้เป็นพ่อได้เป็นประธานกองทุนเลี้ยงหมูบ้านวังยาง กรรมการกองทุนหมู่บ้าน รองประธานกรรมการหมู่บ้าน กรรมการศูนย์เรียนรู้บ้านวังยาง และเป็นหัวหน้ากลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เหตุผลที่คุณประเสริฐและภรรยาบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวมก็เพราะผู้เป็นพ่อคิดว่าคนที่เราอยู่ในชุมชนเดียวกันก็ควรช่วยเหลือกัน มีอะไรก็แบ่งปันกัน ไม่ต้องกลัวอดอีกทั้งเป็นผู้ช่วยอบรมเรื่องหลักสูตรการทำปุ๋ยชีวให้คนในชุมชนได้นำไปทำด้วย

2.6.3 ครอบครัวเปรมประสิทธิ์ ประกอบด้วยสมาชิกครอบครัว ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวเป็นผู้ใหญ่บ้านอายุ 64 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 อาชีพเกษตรกรกรรม ไร่ เลี้ยงวัว เลี้ยงหมู อาชีพเสริม ค้าขาย ผู้เป็นแม่อายุ 57 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีบุตร-ธิดา จำนวน 4 คน เป็น ชาย 1 คน หญิง 3 คน ได้แก่ นางสาวไหม อายุ 40 ปี นางสาวกุหลาบ อายุ 37 ปี นางลินดา อายุ 30 ปี และนายวรพจน์ เปรมประสิทธิ์ อายุ 36 ปี

หลักธรรมที่ครอบครัวยึดถือและปฏิบัติ คือ สอนให้ลูกเป็นคนซื่อสัตย์ ไม่ไปเอาของใครถ้าไม่ใช่ของตน อย่าเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนให้เห็นส่วนรวมเป็นหลัก และพี่น้องต้องรักกัน ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเชื่อว่าคนเราทำดีต้องได้ดี ใช้จ่ายอย่างประหยัด

การดำเนินชีวิตครอบครัวตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง *ด้านครอบครัว* ผู้เป็นพ่อเมื่อก่อนชอบดื่มเหล้า สูบบุหรี่เป็นประจำ แต่หลังจากที่จัดทำบัญชีครัวเรือนรายรับ รายจ่าย ทำให้ทราบว่ามีการจ่ายที่ต้องลดตรงไหน ผู้ใหญ่รวบรวมจึงเลิกดื่มเหล้า สูบบุหรี่ ทำให้มีเงินเหลือเก็บมากขึ้น *ด้านการทำงาน* มีการทำผลิตภัณฑ์ใช้ในครัวเรือน ปลูกพืชผักสวนครัวไว้บริโภคเอง มีการเลี้ยงปลาเป็ดวัว ไข่หมูไว้เพื่อบริโภคที่เหลือก็นำไปขายมาเพื่อจะนำได้เงินไปหมุนเวียนในเรื่องอื่นๆ ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้านจนเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน *ด้านการช่วยเหลือสังคม* ผู้เป็นพ่อจะชอบช่วยเหลือชาวบ้านที่เดือดร้อน จนได้รับรางวัลผู้ใหญ่ดีเด่น

สรุปได้ว่า กรณีตัวอย่างครอบครัวที่ทำการศึกษาทุกครอบครัวสามารถนำมาเป็นแบบอย่างที่ดีของการใช้ชีวิตครอบครัวแบบพอเพียง โดยสะท้อนถึงการนำหลักคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข มาใช้ในทางปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างสอดคล้องกัน เมื่อรู้จักคำว่า “พอ” ชีวิตครอบครัวก็ลงตัวและให้ผู้อื่นได้

ตอนที่ 3 ผลการประเมินเว็บไซต์การให้บริการเผยแพร่องค์ความรู้และสารสนเทศเพื่อการ

เรียนรู้ครอบครัวศึกษา

คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบประเมินเว็บไซต์ที่ปรากฏบนจอเว็บไซต์ ชื่อ <http://www.stou.ac.th/Schools/She/efamily> จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 88

1. ผลการประเมินเว็บไซต์ คณะผู้วิจัยจำแนกการประเมินเว็บไซต์ตามประเด็นหลักต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินต่อความสะดวกในการใช้งานเว็บไซต์ ประกอบด้วย(1)การเปิดหน้าจอเว็บไซต์ทำได้ง่าย(2)ความเชื่อมโยงไปสู่เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องทำได้ง่าย (3) การเลือกใช้น้ำจอทำได้ง่าย และ (4) ความครอบคลุมของสาระหลักทุกหัวข้อใช้ได้ครบถ้วน

ผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่แสดงระดับความคิดเห็นต่อการเปิดหน้าจอเว็บไซต์ทำได้ง่าย โดยระบุว่า เห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 55.30 รองลงมา เห็นด้วยมากที่สุดและเห็นด้วยปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 21.97 และ 18.18 ตามลำดับ ที่เหลือระบุ เห็นด้วยน้อย คิดเป็นร้อยละ 4.5 สำหรับประเด็นความเชื่อมโยงไปสู่เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องได้ง่าย ส่วนใหญ่ระบุว่า เห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 55.30 รองลงมา เห็นด้วยปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 28.03 และเห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 18.18 ที่เหลือเห็นด้วยน้อย คิดเป็นร้อยละ 1.52 ส่วนประเด็นการเลือกใช้น้ำจอทำได้ง่าย ส่วนใหญ่ระบุ เห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 64.39 เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 18.18 และเห็นด้วยปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 15.91 และเห็นด้วยน้อย คิดเป็นร้อยละ 1.52 ในประเด็นความครอบคลุมของสาระหลักทุกหัวข้อใช้ได้ครบถ้วน ส่วนใหญ่ระบุว่า เห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 52.27 เห็นด้วยปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 28.79 และเห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 16.67 ที่เหลือระบุว่า เห็นด้วยน้อย คิดเป็นร้อยละ 2.27 (ดูตารางที่ 4.1)

นอกจากนี้ ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อความสะดวกในการใช้งานเว็บไซต์ ได้แก่ เป็นเว็บไซต์ที่ทำได้ดี คุ่มคำมาก เปิดสะดวก อ่านง่าย มีการเชื่อมโยงเว็บไซต์ดี เนื้อหาสาระมีประโยชน์มาก สามารถใช้เป็นข้อมูลในการสอนเด็ก ๆ ให้รู้จักความพอเพียงได้ เพราะอ่านแล้วเข้าใจง่าย ตัวหนังสือก็อ่านง่าย

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบต่อความสะดวกในการใช้งานเว็บไซต์

ระดับความคิดเห็นต่อ ประเด็นที่ศึกษา	การเปิดหน้าจอ เว็บไซต์ทำได้ง่าย		ความเชื่อมโยงไปสู่ เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องทำ ได้ง่าย		การเลือกใช้น้ำจอ ทำได้ง่าย		ความครอบคลุมของสาระ หลักทุกหัวข้อใช้ ได้ครบถ้วน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยน้อยที่สุด (1)	-	-	-	-	-	-	-	-
เห็นด้วยน้อย (2)	6	4.55	2	1.52	2	1.52	3	2.27
เห็นด้วยปานกลาง (3)	24	18.18	37	28.03	21	15.91	38	28.79
เห็นด้วยมาก (4)	73	55.30	69	52.27	85	64.39	69	52.27
เห็นด้วยมากที่สุด (5)	29	21.97	24	18.18	24	18.18	22	16.67

1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบต่อความน่าสนใจของการนำเสนอเนื้อหาในเว็บไซต์ ประกอบด้วย (1) เนื้อหาทันสมัยมีประโยชน์และน่าสนใจ (2) เนื้อหามีการเรียงลำดับที่ชัดเจนเข้าใจง่าย (3) เนื้อหามีความแปลกใหม่ และ (4) เนื้อหาสามารถใช้เป็นแหล่งรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวแบบพอเพียงได้ดี

ผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่ระบุระดับความคิดเห็นต่อประเด็นการนำเสนอเนื้อหาที่ทันสมัยมีประโยชน์และน่าสนใจ โดยระบุว่า เห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 52.27 รองลงมา เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.36 และเห็นด้วยปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 10.61 ที่เหลือระบุ เห็นด้วยน้อย คิดเป็นร้อยละ 0.76 ส่วนประเด็นเนื้อหาที่มีการเรียงลำดับที่ชัดเจนเข้าใจง่าย ส่วนใหญ่ระบุว่า เห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 56.06 รองลงมา เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.27 เห็นด้วยปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 16.67 ส่วนประเด็นเนื้อหาที่มีความแปลกใหม่ ส่วนใหญ่ระบุว่า เห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 55.30 รองลงมา ระบุเห็นด้วยปานกลางและเห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.48 และ 20.46 ตามลำดับ ที่เหลือระบุ เห็นด้วยน้อย คิดเป็นร้อยละ 0.76 ในประเด็นเนื้อหาที่น่าสนใจสามารถใช้เป็นแหล่งรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวแบบพอเพียงได้ดี ส่วนใหญ่ระบุว่า เห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 51.51 รองลงมา เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.09 เห็นด้วยปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 13.64 ที่เหลือระบุ เห็นด้วยน้อย คิดเป็นร้อยละ 0.76 (ดูตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบต่อความน่าสนใจของการนำเสนอเนื้อหา

ระดับความคิดเห็นต่อประเด็นที่ศึกษา	เนื้อหาทันสมัยมีประโยชน์และน่าสนใจ		มีการเรียงลำดับเนื้อหาที่ชัดเจนเข้าใจง่าย		เนื้อหาที่มีความแปลกใหม่		สามารถใช้เป็นแหล่งรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวแบบพอเพียงได้ดี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยน้อยที่สุด (1)	-	-	-	-	-	-	-	-
เห็นด้วยน้อย (2)	1	0.76	-	-	1	0.76	1	0.76
เห็นด้วยปานกลาง (3)	14	10.61	22	16.67	31	23.48	18	13.64
เห็นด้วยมาก (4)	69	52.27	74	56.06	73	55.30	68	51.51
เห็นด้วยมากที่สุด (5)	48	36.36	36	27.27	27	20.45	45	34.09

1.3 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบต่อสาระประโยชน์ที่ได้รับ ประกอบด้วย (1) เนื้อหาสาระช่วยให้เกิดการเรียนรู้คำว่าพอเพียงได้ดี (2) เนื้อหาสาระที่ได้สามารถนำไปปรับใช้กับตนเองได้ (3) เนื้อหาสาระเป็นแบบอย่างที่ดีได้ และ (4) เนื้อหาสาระทำให้ตระหนักถึงคำว่าความพอเพียงได้มากขึ้น

ผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นเนื้อหาสาระช่วยให้เกิดการเรียนรู้คำว่า “พอเพียง” ได้ดี โดยระบุว่า เห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 57.78 รองลงมา เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.03 และที่เหลือระบุ เห็นด้วยปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 14.39 ส่วนประเด็นเนื้อหาสาระที่ได้สามารถนำไปปรับใช้กับตนเองได้ ส่วนใหญ่ระบุ เห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 53.79 รองลงมา เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.09 และเห็นด้วยปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 11.36 ที่เหลือระบุเห็นด้วยน้อย คิดเป็นร้อยละ 0.76 ในประเด็นเนื้อหาสาระเป็นแบบอย่างที่ดีได้ ส่วนใหญ่ระบุเห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 52.27 รองลงมา เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.85 และเห็นด้วยปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 12.12 ที่เหลือระบุ เห็นด้วยน้อย คิดเป็นร้อยละ 0.76 สำหรับประเด็นเนื้อหาสาระทำให้ตระหนักถึงคำว่าความพอเพียงได้มากขึ้น ส่วนใหญ่ระบุ เห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 52.27 เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.09 และที่เหลือระบุ เห็นด้วยปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 13.64 (ดูตารางที่ 4.3)

นอกจากนี้ ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อสาระประโยชน์ที่ได้รับ ได้แก่ เว็บไซต์นี้ดีมาก มีเนื้อหาที่น่าสนใจมาก สามารถเรียนรู้ได้ง่ายและใช้ประกอบการเรียนได้ดี โดยเป็นแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติมที่ดี และสามารถศึกษาหาความรู้ได้ง่าย รวมทั้งเป็นเว็บไซต์ที่น่าจะให้คุณประโยชน์กับหลายครอบครัวได้ดี เนื่องจากเป็นเว็บไซต์วิชาการที่ดูไม่เป็นทางการมาก ทำให้น่าสนใจและอ่านแล้วเข้าใจง่าย

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบต่อสาระประโยชน์ที่ได้รับ

ระดับความคิดเห็นต่อประเด็นที่ศึกษา	เนื้อหาสาระช่วยให้เกิดการเรียนรู้คำว่าพอเพียงได้ดี		เนื้อหาสาระที่ได้สามารถนำไปปรับใช้กับตนเองได้		เนื้อหาสาระเป็นแบบอย่างที่ดีได้		เนื้อหาสาระทำให้ตระหนักถึงคำว่าพอเพียงได้มากขึ้น	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยน้อยที่สุด (1)	-	-	-	-	-	-	-	-
เห็นด้วยน้อย (2)	-	-	1	0.76	1	0.76	-	-
เห็นด้วยปานกลาง (3)	19	14.39	15	11.36	16	12.12	18	13.64
เห็นด้วยมาก (4)	76	57.58	71	53.79	69	52.27	69	52.27
เห็นด้วยมากที่สุด (5)	37	28.03	45	34.09	46	34.85	45	34.09

1.4 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบต่อความพึงพอใจต่อเว็บไซต์ ประกอบด้วย (1) การได้พัฒนาความคิดใหม่ ๆ จากเว็บไซต์นี้ (2) ความสามารถในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (3) การเป็นสื่อสารสนเทศเพื่อการศึกษาเรียนรู้ได้ดี (4) ความต้องการกลับมาเยี่ยมชมเว็บไซต์นี้อีก (5) ความสมัครใจแนะนำเว็บไซต์นี้ให้กับผู้อื่น

ผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่ระบุว่า เห็นด้วยมากต่อการได้พัฒนาความคิดใหม่ ๆ จากเว็บไซต์นี้ คิดเป็นร้อยละ 53.79 รองลงมาเห็นด้วยปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 24.24 และเห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 19.70 ที่เหลือเห็นด้วยน้อย คิดเป็นร้อยละ 2.27 สำหรับประเด็นความสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ส่วนใหญ่ระบุว่า เห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 53.03 รองลงมาเห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.06 เห็นด้วยปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 14.39 มีเพียงส่วนน้อยที่เห็นด้วยน้อย คิดเป็นร้อยละ 1.52 ส่วนประเด็นการเป็นสื่อสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ได้ดี ส่วนใหญ่ระบุว่า เห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 53.79 เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.58 เห็นด้วยปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 12.12 เห็นด้วยน้อย คิดเป็นร้อยละ 1.52 ในประเด็นความต้องการกลับมาเยี่ยมชมเว็บไซต์นี้อีก ส่วนใหญ่ระบุว่า เห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 53.03 เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.09 เห็นด้วยปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 11.36 เห็นด้วยน้อย คิดเป็นร้อยละ 1.52 สุดท้ายประเด็นความสมัครใจยินดีแนะนำเว็บไซต์นี้ให้กับผู้อื่น ส่วนใหญ่ระบุว่า เห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 55.30 เห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.85 เห็นด้วยปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 8.33 และเห็นด้วยน้อยคิดเป็นร้อยละ 1.52 (ดูตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบต่อความพึงพอใจต่อเว็บไซต์

ระดับความคิดเห็นต่อประเด็นที่ศึกษา	ได้พัฒนาความคิดใหม่ ๆ จากเว็บไซต์นี้		สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง		เป็นสื่อสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ได้ดี		ต้องการกลับมาเยี่ยมชมเว็บไซต์นี้อีก		ยินดีแนะนำเว็บไซต์นี้ให้กับผู้อื่น	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยน้อยที่สุด (1)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
เห็นด้วยน้อย (2)	3	2.27	2	1.52	2	1.52	2	1.52	2	1.52
เห็นด้วยปานกลาง (3)	32	24.24	19	14.39	16	12.12	15	11.36	11	8.33
เห็นด้วยมาก (4)	71	53.79	70	53.03	71	53.79	70	53.03	73	55.30
เห็นด้วยมากที่สุด (5)	26	19.70	41	31.06	43	32.58	45	34.09	46	34.85

2. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อเว็บไซต์ ผู้ตอบแบบประเมินเว็บไซต์ได้เสนอความเห็นต่อการนำเสนอรูปแบบขององค์ความรู้และสารสนเทศการเรียนรู้ครอบครัวศึกษาในเว็บไซต์ที่ทำการศึกษา ซึ่งมาจากคำถามปลายเปิด สามารถประมวลรายละเอียดที่ปรากฏ สรุปได้ดังนี้

2.1 การปรับปรุงเว็บไซต์ ผู้ตอบแบบประเมินเสนอว่า หน้าโฮมเพจควรนำเสนอข้อมูล เนื้อหาสำคัญ ๆ จะทำให้ผู้เข้าชมจดจำเว็บไซต์ได้ ควรเข้าถึงเว็บไซต์นี้ได้จากหน้าแรกของเว็บไซต์ มสธ. เพื่อความสะดวกในการเข้าถึง รวมทั้งค้นคว้าหาข้อมูลต่าง ๆ ได้ง่าย ถ้าลิงค์เข้าไปอ่านหนังสือที่มีการแนะนำหนังสือวางไว้ได้ด้วยจะยิ่งดีมากขึ้น น่าจะมี web board ที่ให้สมาชิกหรือผู้เข้ามา

เยี่ยมชมได้เข้ามาพูดคุย ตั้งกระทู้ หรืออัปเดตเรื่องราวต่าง ๆ ควรมีการสำรวจ การเข้าเยี่ยมชมเว็บไซต์ รายวัน รายเดือน รายปี กลุ่มเป้าหมายที่เยี่ยมชม

2.2 การนำเสนอเรื่องราวครอบครัว ผู้ตอบแบบประเมินเสนอว่า ควรนำเสนอครอบครัวพอเพียงที่มีความหลากหลายและครอบคลุมพื้นที่มากขึ้น ควรมีกรณีศึกษาของข้าราชการ พนักงานภาคเอกชน ที่นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในชีวิตประจำวันด้วย อาจเพิ่มบทความ/เนื้อหาทางวิชาการที่เชื่อมโยงให้เห็นภาพความสัมพันธ์ของครอบครัวกับความพอเพียงมากขึ้น (ที่มีอยู่ค่อนข้างแยกส่วนบทความด้านครอบครัวและบทความด้านเศรษฐกิจพอเพียง) โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายเหมาะกับคนส่วนใหญ่ในสังคม ควรเพิ่มสื่อรูปภาพให้มากขึ้นและใส่ภาพครอบครัวให้ครบทุกครอบครัว เพราะเนื้อหาค่อนข้างเยอะทำให้แอบหนีหายได้ โดยเฉพาะสำหรับวัยรุ่นที่เข้าไปชม อาจเพิ่มความหลากหลายของตัวอย่างครอบครัวพอเพียงมากขึ้น ให้ครอบคลุมหลายกลุ่มอาชีพ/สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม โดยน่าจะแยกบทความวิชาการเป็นเรื่อง ๆ เพื่อให้เข้าถึงได้ง่าย อาจมีรูปอาจารย์ผู้เขียนบทความประกอบ ควรจะมีงานวิจัยด้านครอบครัว

2.3 การประชาสัมพันธ์เผยแพร่เว็บไซต์ ผู้ตอบแบบประเมินเสนอว่า ควรให้มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่สู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนทั่วไปให้มากยิ่งขึ้น เนื้อหาสาระมีประโยชน์มาก สามารถใช้เป็นข้อมูลในการสอนเด็ก ๆ ให้รู้จักความพอเพียงได้ โดยอาจลิงค์เว็บไซต์นี้เข้ากับเว็บไซต์ของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง โดยรวมเป็นเว็บไซต์วิชาการที่ดูไม่ใช่วางการมาก ทำให้น่าสนใจ มีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ สามารถศึกษาและเรียนรู้ได้ง่าย เหมาะต่อการนำไปปฏิบัติได้เลยและนำเสนอให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะอาจต้องมีการประชาสัมพันธ์เว็บไซต์นี้ผ่านช่องทางของครอบครัวฐานล่างมากขึ้น เพราะแต่ละครัวเรือนปัจจุบันกลุ่มแม่บ้านรุ่นใหม่จะใช้สื่อทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น ทั้งนี้อาจเพิ่มการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะบทบาทสมมติ ละครหรือการ์ตูน เกี่ยวกับครอบครัวกับความพอเพียงให้ชมในเว็บไซต์ด้วยจะดียิ่ง ผู้เข้าชมจะเห็นรูปแบบที่ชัดเจนขึ้น น่าสนใจมากขึ้น

สรุปได้ว่า รูปแบบการนำเสนอองค์ความรู้และสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ครอบครัวศึกษาผ่านเว็บไซต์ภายใต้หัวข้อครอบครัวแบบพอเพียงที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีสาระความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย ทั้งครอบครัว ผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องด้านพัฒนาชุมชน นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป โดยเฉพาะหัวข้อสาระประโยชน์ที่ได้รับจากการนำเสนอบทเรียนเรื่องราวชีวิตครอบครัวแบบพอเพียงจากชีวิตจริง ได้รับการประเมินถึงประโยชน์ที่นำไปปรับใช้กับตนเองและทำให้ตระหนักถึงความพอเพียงได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นสื่อสารสนเทศในการเรียนรู้ให้กับเด็กและเยาวชนอีกด้วย ส่วนใหญ่ผู้ประเมินเว็บไซต์ยินดีกลับมาใช้อีกหรือแนะนำผู้อื่นด้วย